

Ett miljöinformativt projekt i ISF - Iransk Svenska Föreningen i Malmö

- En lösning på problemet med att nå ut med miljöinformation till icke svensktalande invandrare

An environmentally informative project in ISF - Iranian Swedish Association in Malmoe

- A suggestion on how to reach out with environmental information to non-Swedish speaking immigrants.

Författare: Nafiseh, Farzin Saba
Magisteruppsats, 15 hp
Malmö högskola VT 2013
Hållbar Stadsutveckling: Ledning och organisering.
Institutionen för Urbana Studier, Malmö Högskola
Handledare: Magnus Johansson

Abstract

Sustainable urban development can be promoted when people in different roles, interests, emotions and values are provided with environmental knowledge and when they have the opportunity for a common learning and innovative solutions to environmental problems. We all should have knowledge of how social behavior can cause ecological consequences in the same way ecological disturbance can force us to live differently. Information and knowledge on the environmental crisis and possible actions/solutions can be seen as a prerequisite for successful environmental efforts toward a sustainable (urban) development. By informing people can increase their involvement and responsibility for environmental issues, which in turn facilitates the achievement of sustainable development. For example, one of Malmö municipality's goals is to make sustainability real for all Malmö residents (Malmö municipality 2009). The challenge to make Malmö world leader in sustainable urban development, of course, call for everyone, regardless of culture, language, religion or age to have information, knowledge and motivation to act towards common goals.

This preliminary study examines how environmental information should be designed and which methods can be effective in order to increase knowledge and stimulate interest in the environmental issues among non-Swedish-speaking immigrants. Environmental information to non-Swedish-speaking immigrants should be designed according to their linguistic, cultural and religious background but also factors such as attitudes, norms, perceptions of nature, lifestyle, information and knowledge, feelings and experience, opportunities and motivation should be taken into account

The purpose is to develop a project for spreading of environmental information to the members of the Iranian Swedish Association (ISF) in Malmö. The purpose of the preliminary study is therefore to discover and develop strategies for ISF to be able to increase knowledge and stimulate involvement and interest in environmental issues among its members, so they are inspired to sort their waste, use bicycle and/or public transport and reduce their electricity - and water consumption.

The project presented is a suggestion on how to reach out with environmental information to non-Swedish speaking immigrants. My conclusion is that environmental information should be designed as a combination of different methods including translating and dubbing

environmental films to Persian, use distinct and explanatory images with Persian text and educate two of the association's members to environmental communicators who can organize training activities in form of seminars to be held in Persian.

Sammanfattning

Lärande är en viktig del i hållbar stadsutveckling. En hållbar stadsutveckling kan främjas när människor i olika roller och med olika intressen, känslor och värderingar blir utrustade med kunskap och när de har möjlighet till ett gemensamt lärande och innovativa lösningar till miljöproblem. Vi alla bör ha kunskaper om hur vårt sociala beteende kan få ekologiska konsekvenser på samma sätt som ekologiska störningar kan tvinga oss att leva på ett annat sätt. Att människor har information och kunskaper om miljöns tillstånd och möjliga åtgärder kan ses som en förutsättning för ett lyckosamt miljöarbete i riktning en hållbar (stads)utveckling. Genom att informera medborgare kan alltså skapas ett ökat engagemang och ansvarstagande gällande miljöfrågor, vilket i sin tur underlättar arbetet för och bidrar till hållbar utveckling (WWF, 2007 lärande och delaktighet). Malmö stad har som mål att göra hållbarhet verkligt för alla malmöbor (Malmö stad 2009)¹. Utmaningen att göra Malmö världsbäst på hållbar stadsutveckling kräver förstås att *alla* oavsett kultur, språk, religion och ålder får information och kunskaper samt motivation för att agera mot gemensamma mål.

Den här förstudien undersöker hur miljöinformation ska utformas och vilka metoder som kan vara effektiva för att öka kunskap och väcka intresse för miljö bland icke svensktalande invandrare. Miljöinformation till icke svensktalande invandrare bör utformas utifrån deras språkliga, kulturella och religiösa bakgrund men även inblandade faktorer såsom attityder, normer, natursyn, livsstil, information och kunskap, känslor och upplevelse, möjlighet samt motivation bör beaktas.

Syftet är att utveckla ett projekt för spridandet av miljöinformation till medlemmarna i Iransk Svenska Föreningen i (ISF) i Malmö. Syftet med förstudien är alltså att upptäcka och utveckla strategier så att ISF på ett effektivt sätt kan öka kunskap och väcka engagemang och intresse för miljöfrågor bland sina medlemmar för att de i sin tur ska inspireras till sortering av avfall, användning av cykel och/eller kollektivtrafik och minskad el - och vattenförbrukning.

Projektet som presenteras är ett förslag på hur man kan nå ut med miljöinformation till icke svensktalande. Min slutsats är att miljöinformation bör utformas som en kombination av

¹ EU:s mål är att minska utsläppen av växthusgaser med 20 procent (jämfört med 1990 års nivå) fram till 2020

olika metoder: bland annat att översätta och dubba miljöfilmer till persiska, att använda av tydliga och förklarande bilder med persisk text och att utbilda två av föreningens medlemmar till miljöinformatörer samt ordna utbildning i form av seminarier som hålls på persiska.

Innehållsförteckning

Del A

1. Inledning	10
1.1 Syfte och frågeställningar	11
1.2 Avgränsning	12
1.3 Disposition	12
2. Hållbar utveckling	13
2.1 Utveckling av handlingskompetens för hållbar utveckling	14
2.2 Lärande och miljöinformationens roll i hållbar stadsutveckling	14
3. Teoretiska utgångspunkter, forskning och litteratur	
3.1 Faktorer som påverkar människans beteende	17
3.1.1 Attityder och beteende	17
3.1.2 Normer	18
3.1.3 Värde och natursyn	20
3.1.4 Vanor	21
3.1.5 Känslor och upplevelser	22
3.1.6 Livsstil	22
3.1.7 Information och kunskap	23
3.1.8 Integrerad kommunikation	24
3.1.9 Lindén attitydteori	25
3.1.10 Övertalning	26
3.1.11 Teoretisk modell över processer som föregår en attityd och responser som följer av en attityd	28
3.1.12 Hur kan man få människor att förändra sitt beteende för att nå en hållbar stadsutveckling?	29
4. Metod, material och genomförande	34
4.1 Teori- och litteraturöversikt	34
4.2 Val av problemområde och ursprunglig idé	34
4.3 Intervjuer för nulägesbeskrivning	35
4.3.1 Urval	35
4.3.2 Kvalitativ intervju som metod	36
4.4 Framtagande av förstudie och projektförslag	37

Del B

5. Nuläge	39
5.1 Metoder för spridning av miljöinformation	39
5.1.1 Radiosändning på eget språk	39
5.1.2 Bild med text på enkla svenska	39
5.1.3 Översättning av miljöinformation till andra språk	40
5.1.4 Kombination av studiecirkel, studiebesök och filmproducering på enkel svenska	41
5.1.5 Personligkontakt via ambassadör och barns roll samt förebilders roll	41
5.2 Är det någon skillnad på att informera ”svenskar” och ”invandrare”?	42

5.3	Iransk Svenska Föreningen, ISF	43
5.3.1	Intervjuer med medlemmar och deltagare i ISF	45
5.3.1.1	Pensionärer, 65 ⁺	45
5.3.1.2	Medelålders, 40 ⁺ - 65 ⁻	45
5.3.1.3	Ung och nyanlända, 18 ⁺ - 40 ⁻	47
5.4	Vilka är de centrala problemen och vad krävs för att lösa dem?	48
5.4.1	Kulturella och språkmässiga problem	48
5.4.2	Krav på utbildning och kunskap	49
5.4.3	Kvar på översättning	49
5.4.4	Krav på ekonomiska medel	49
5.5	Vad framgår av intervjuerna? Framgår någon skillnad mellan iransk och svensk kultur?	49
5.6	Vilken form av miljöinformation och vilka metoder passar ISF:s medlemmar för att kunna påverka deras miljöattityder och ändra deras ohållbara beteende utifrån teorier, nulägesbeskrivningen och genomförda intervjuer?	52
5.7	Projektförslag	53

Del C

6.	Persiskt miljöinformativt projekt	56
6.1	Projektorganisation	56
6.2	Bakgrund	56
6.3	Projektets olika delar	57
6.3.1	Miljöinformatör	58
6.3.2	Film och bild	59
6.3.3	Seminarier	61
6.4	Syfte	62
6.5	Mål	62
6.6	Resultat	62
6.7	Tid och plats	62
6.8	Projektgruppen	62
6.9	Avgränsningar	63
6.10	Intressentanalys och kravspecifikation	63
6.11	Milstolpar, gantt-schema och ansvarskort	65
6.12	Risikanalys	67
6.13	Framgångsfaktorer	69
6.14	Plan för uppföljning	69
6.15	Kommunikationsplan	70
6.16	Finansiering, budget och resursbehov	70
6.17	Uppskattning av timmar	71
6.18	Utvärdering och överlämning	73
6.19	Metoder för att visa att projektet är hållbart	73

Del D

7.	Diskussion och slutsats	76
	Referenser	81

Del A

Bakgrund, teori och metod

1. Inledning

Robert Cox, professor i kommunikationsvetenskap och ekologi vid University of North Carolina, påpekar i sin bok *Environmental Communication and the Public Sphere* (2010), att nyckeln till och ett kritiskt element för utveckling mot ett hållbart samhälle är att information når ut till allmänheten. Hållbar utveckling är ett övergripande mål från internationell till regional och lokal nivå. För att kunna nå detta mål är det avgörande att även de medborgare som inte talar svenska får god information och ges möjligheter till att bli delaktiga i miljöarbetet.

I ett mångkulturellt samhälle där invånarna har olika bakgrund och modersmål ställs förstärkta särskilda krav på kommunikationen. Eftersom många invandrare har få eller inga kunskaper om hur man arbetar med olika miljöfrågor i Sverige riskerar man att en stor grupp människor inte involveras i arbetet med en hållbar stadsutveckling.

Miljöinformation syftar ofta till att påverka vårt beteende och våra handlingar för att minska påverkan på den omgivande naturmiljön (Ullstad, 2008). Miljöinformation väcker en rad frågor: Vad händer när resurserna minskar eller tar slut? Vilka alternativ finns för att minska eller åtgärda miljöproblem? Då blir kunskaper om miljö ofrånkomliga för att kunna delta i utvecklingen och även styra den åt rätt håll (Hasslöf, 2009).

För att nå ett hållbart samhälle är det viktigt att påverka människor att vilja förändra sin livsstil i en miljövänligare riktning. Det är därför viktigt *att information når ut till alla så att alla ges möjligheten att handla miljövänligt*. Enligt en undersökning från 2007 där allmänheten tillfrågades om vad som krävs för att hejda klimatförändringar svarade en majoritet att man föredrog information om problemen och vilka åtgärder som var bäst (Naturvårdsverket, 2007).

Information till allmänheten är viktig, inte bara för att den kan påverka opinionen, utan också för att den har en hög potential att påverka människor att förändra beteenden som är skadliga för miljön. Genom att påverka människors medvetenhet om miljöfrågor kan det skapas en möjlighet att verka för ett långsiktigt hållbart samhälle. Det är svårt att nå ut med miljöinformation till invandrare och därför krävs en strategi för att kunna sprida miljöinformation till dem och på så sätt påverka deras beteende och livsstil för en hållbar utveckling (Lindén, 1994).

Eftersom sociala och personliga normer, våra vanor och vad vår familj och vänner gör och säger påverkar vårt beteende räcker enbart information inte för förändring av beteende. Vidare

har kunskap och lärande betydande roll för att ändra människors attityder och beteende och för att förbättra människors förmåga att lösa miljö- och utvecklingsproblem (Agenda 21, Miljö- och resursdepartementet 1993, s. 519). Hållbar stadsutveckling kräver ett ständigt lärande. Miljökunskap ger människor/målgruppen möjligheter att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till miljöfrågor och belyser att vårt sätt att leva kan anpassas för att uppnå en hållbar utveckling. Miljöinformation som ingår i lärandeprocessen kan ses som ett kraftfullt verktyg för att förändra attityder genom att öka kunskap och medvetenhet om miljö med syfte att uppnå en hållbar stadsutveckling. Vad människor lär sig och hur de omsätter det i handling, beteende, spelar stor roll för om en hållbar stadsutveckling skall bli möjlig (SOU 2004:104). Gardner & Stern (2002) anser att kontinuerliga utbildningsprogram eller studiecirkel där människor är delaktiga och arbetar tillsammans för ett gemensamt intresse är mer effektivt vid ändring av beteenden i särskilda projekt. Information och utbildning kan räknas som effektiva strategier som kan underlätta arbetet med attitydförändring, men processen till att ändra beteende är en långsam och oförutsägbar process (Gardner & Stern, 2002; Lindén, 2001). Genom att bilda mindre grupper som delar samma värderingar och normer och att dessa grupper tillsammans sätter upp gemensamma mål som de alla är intresserade av att uppnå, kan man inspirera dem till både attityd- och beteendeförändring för en hållbar stadsutveckling. Anledningen till metodens effektivitet är att deras känsla ökas av att tillhöra en grupp men även deras ansvarskänsla och självförtroendet ökas (Gardner & Stern, 2002).

Jag har stort intresse för arbete med miljöinformation riktad direkt till invandrare. Problemet i det här fallet är att det är svårt att *nå ut med miljöinformation till invandrare*, på grund av språkproblem. Det övergripande målet med uppsatsen är att överbrygga problem med miljöinformation till icke svensktalande. Eftersom målet är omfattande kommer jag att nöja mig med att fokusera på Iransk Svensk Föreningens medlemmar och deltagare i Malmö.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med förstudien är att utveckla strategier så att Iransk Svenska Föreningen (ISF) i Malmö på ett effektivt sätt kan öka kunskap och väcka engagemang och intresse för miljöfrågor bland sina medlemmar som är iranska invandrare varav vissa har språkproblem, vilket detta hindrar dem att få information kring miljöfrågor genom vanliga kanaler i svenska samhället.

Syftet med miljöinformationen är att påverka och förändra attityder och beteende hos föreningens medlemmar och deltagare som är iranska invandrare i en riktning som är mera skonsam för miljön. Jag ser alltså SIF som en resurs, vilken kan utnyttjas bättre genom att informera och engagera sina medlemmar och deltagare i miljöfrågor

Förstudien avslutas med ett projektförslag, som presenterar en lösning på hur ISF kan nå ut med miljöinformation till och väcka intresse hos sina målgrupper så att deras beteende förändras i syfte för en *hållbar stadsutveckling* .

Följande frågor besvaras i förstudien:

- Hur kan utformas miljöinformation för att öka kunskapen och väcka engagemang och intresse för miljö bland invandrare?
- Hur kan ett effektivt miljöinformationsprojekt ta sig uttryck i ISF?

1.2 Avgränsning

I uppsatsen fokuserar jag på Iransk svenska föreningens medlemmar och deltagare i Malmö. I förhållande till miljöinformation avgränsar jag mig till information om avfallssortering och fördelar med vatten- och elbesparing samt användandet av cykel och/eller kollektivtrafik.

1.3 Disposition

Uppsatsen är uppdelad i fyra delar som här presenteras kortfattat.

Del A. Bakgrund, syfte, frågeställningar, teori och metod

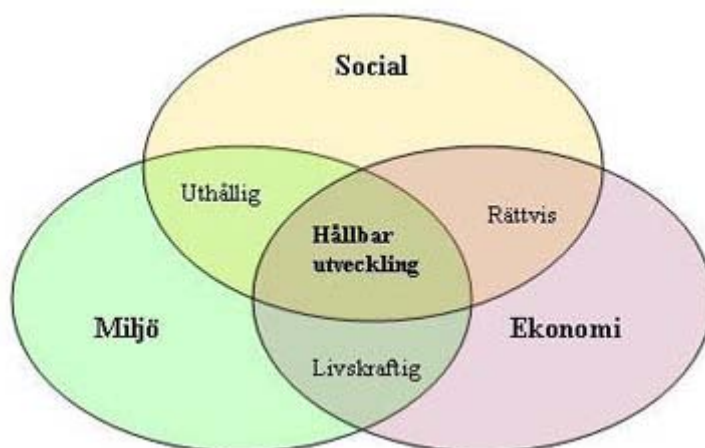
Del B. Nuläges, områdes- och problembeskrivning samt projektförslag

Del C. Förstudie/projektplan

Del D. Diskussion och slutsatser

2. Hållbar utveckling

Hållbar utveckling kan definieras som en utveckling som möter behovet hos nuvarande generation utan att kompromissa med möjligheten för framtida generationer att tillgodose sina behov (Brundtland rapporten, 1987). Enligt världsnaturfonden WWF är det långsiktiga målet med hållbar utveckling att vi kan leva ett så bra liv som möjligt utan att orsaka skador på människor, djur och natur i både tid och rum. Hållbar utveckling kan betraktas som en ständigt pågående process inom de ekologiska ramarna (WWF., 2007). Det råder olika uppfattningar om prioritering av de olika sfärerna och därför har det gjorts olika modeller för att få alla aspekter i en och samma definition. ”Begreppet hållbar utveckling tar sin utgångspunkt i en helhetssyn på människors och samhällets behov, - förutsättningar och - problem” (SOU 2004:104, s.33). Det är alltså mycket viktigt att ha ett helhetsperspektiv (Andrén, 2009). Begreppet hållbar utveckling formuleras i tre dimensioner ekologisk, social och ekonomisk, enligt nedan i figur 1. Varje sfär skall vara hållbar för att en hållbar utveckling kan bli möjlig. En god balans mellan de tre dimensionerna möjliggör en hållbarhet i skärningspunkten. I figur 1 ser vi att de tre sfärerna möts på mitten och bildar ett centralt fält som symboliserar en balanserad hållbarhet i samtliga tre aspekter (det balanserade perspektivet).

Figur 1: Modell för det balanserade perspektivet

Ekologisk hållbarhet innebär att mänsklig aktivitet och verksamhet inte skall skada ekosystem och klimatet. Med det menas att mänskliga verksamheter skall inriktas på bevarande av biologisk mångfald, minskning av resursförstörelse och en effektiv resursanvändning så att de räcker åt alla, både idag och i framtiden (Andrén, 2009).

Den sociala dimensionen handlar om alltifrån hälsa, demokrati, rättvisa, kultur, livsstil till sysselsättning och lärande. I social dimension står fokus på att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle som människans behov och välbefinnande uppfylls (ibid).

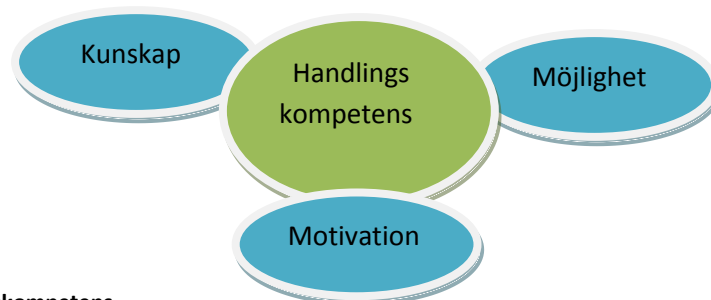
Ekonomisk hållbarhet handlar om att på lång sikt hushålla med mänskliga och materiella resurser. En hållbar ekonomi skall vara socialt rättvis och beaktar ekologiska ramar (ibid).

2.1 Utveckling av handlingskompetens för hållbar utveckling

Vi kan minska exempelvis vår klimatpåverkan genom att utveckla personlig handlingskompetens för en hållbar utveckling. *Kunskap, möjligheter och motivation* tillsammans bygger upp handlingskompetensen.

Handlingskompetensens tre delar ”kunskaper” handlar om rena fakta, praktiska färdigheter, djupare förståelse och bred kännedom, dvs. vad jag vet. ”Möjligheter” har med förekomst av olika alternativ och fysiska möjligheter att göra, dvs. jag kan. ”Motivation”, en inre drivkraft som gör att jag vill ändra mig, d.v.s. jag vill (WWF 2010, *Lärande på hållbar väg*).

Figuren visar hur kunskap, möjligheter och motivation tillsammans bygger upp handlingskompetensen.

Figur 2: Utveckling av handlingskompetens

Källa: Världsnaturfonden WWF (2010). *Lärande på hållbar väg* s. 39

Utveckling av handlingskompetens förutsätter kunskaper för att kunna aktivt delta i samhällsutvecklingen och en vilja och förmåga att påverka sin egen livsstil och samhällets utveckling. Vår handlingsförmåga påverkar alltså vårt sätt att leva. För att få *människor att ändra beteende och livsstil krävs* alltså att påverka de tre faktorerna som påverkar handlingskompetensen bland annat, ökade kunskaper, att det erbjuds olika möjligheter och personlig drivkraft, både inre och yttre motivation (WWF 2010. *Lärande på hållbar väg*).

2.2 Lärande och miljöinformationens roll i hållbar stadsutveckling

Denna förstudie rör ämnesområdet miljöinformation och beskriver hur den kan användas som ett verktyg för kunskapsutveckling, attitydförändring och vidare för ett aktivt deltagande i hållbar stadsutveckling. Begreppet hållbar stadsutveckling har sitt ursprung i hållbar

utveckling, vilken har sin rot i att mer än hälften av världens befolkning nu bor i städer och att utmaningen i att tillgodose behov är beroende av den urbana sfären (Katz, Altman & Wagner, 2007). Miljöaspekten i hållbar utveckling syftar till att utveckla ett samhälle där vårt beteende och våra handlingar ger minsta möjliga negativa påverkan på miljön och den globala uppvärmningen (Andrén, 2009). För att kunna nå detta mål är det avgörande att icke svensktalande också får god information och känna att de har goda möjligheter till delaktighet i miljöarbetet. Det har därmed betydande roll *att information når ut till alla så att alla kan delta i den processen.*

Information och kunskap kan ses som förutsättningen för motivation. Att öka kunskap och medvetenhet om miljö är nödvändigt för att kunna påverka människors beteende i riktning mot ett hållbart samhälle. Information och kunskap inom miljö kan väcka tankar kring hur vårt handlande påverkar miljön och får folk förstå konsekvenser av olika ställningstaganden. Miljöinformation informerar individer om hur, på vilket sätt och när de kan agera för att lindra eller förebygga miljöproblemet. Miljökunskap hjälper alltså oss att förstå att vår vardagsval faktiskt får konkret betydelse för miljö och gör oss medvetna om konsekvenserna av våra egna handlingar *för både miljö och andra människor* (Angelöw & Jonsson, 1994).

Om människor inte känner till att det finns ett problem kommer de inte vara motiverade att försöka göra något åt det. Det har alltså avgörande roll att informera människor om vilka negativa effekter deras handlande har på miljön (Angelöw & Jonsson, 1994). Kunskap för hållbar (stads)utveckling utrustar alltså människor med uppfattning om vart olika beslut leder och belyser att våra prioriteringar och vardagsval påverkar hälsa och levnadsmöjligheter för både dagens - och framtida generationer(Hasslöf 2009).

Figur 3: Lärande för hållbar utveckling. Källa: Umeå skolverket, lärande för hållbar utveckling

Målet med utvecklingen bär inom sig tanken på kontinuerligt, medskapande och lärande process, där alla tillsammans skapar förutsättningar för goda liv för människor (Lindvall & Myrman, 2001). Alla processer som främjar kunskaper, färdigheter, värderingar och attityder, vilka berör individens och samhällets arbete med att skapa ett hållbart samhälle, ingår i lärande för hållbar stadsutveckling (WWF, 2007 *Lärande på hållbar väg*). Lärande utrustar människor med kunskaper och handlings beredskap för att kunna möta de utmaningar som världen står inför (SOU 2004:104). Lärande och delaktighet är ledande faktorer för en hållbar utveckling. Begreppet hållbar utveckling understryker individens delaktighet och ansvar.

Slutligen kan en hållbar stadsutveckling främjas när människor i olika roller, intressen, känslor och värderingar blir utrustade med kunskap och när de har möjlighet till ett gemensamt lärande och innovativa lösningar på miljöproblem. Till exempel: Malmö stad har som mål att göra hållbarhet verkligt för alla malmöbor² och målåret för programmet är 2020 (Miljöprogram för Malmö stad 2009-2020). Utmaningen att göra Malmö världsbäst på hållbar utveckling kräver förstås att *alla* oavsett kultur, språk, religion och ålder skall få information, kunskaper och möjligheter samt motivation för att agera mot gemensamma mål. Det har alltså avgörande roll att alla både svenskar och invandrare med annan bakgrund och språk blir delaktiga i arbetet för att utveckla en hållbar stadsutveckling (Ullstad, 2008). Jag menar därför att arbetet för hållbar stadsutveckling kan ta form där människor bor, arbetar och spenderar sin fritid. Det är bra att börja där med att ge grundläggande kunskaper i syfte att informera och stimulera människor till ett aktivt deltagande i utvecklingen .

² EU:s mål är att minska utsläppen av växthusgaser med 20 procent (jämfört med 1990 års nivå) fram till 2020

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel presenteras en genomgång av några teorier som rör hur attityder och beteende hos individer kan påverkas.

3.1 Faktorer som påverkar människans beteende

Flera studier visar att man inte kan ändra beteende bara genom att påverka attityder. Det finns många andra faktorer som bör beaktas bland annat normer, kulturella värderingar, vanor, känslor och upplevelser, livsstil, information och kunskaper. Under den här delen kommer jag att göra en genomgång av relevanta teorier om de nämnda faktorerna.

3.1.1 Attityder och beteenden

Attityder säger något om beteende. Attityder säger också något om vilken självuppfattning enskilda individer har (Wicker, 1969). Attityd definieras av Eagly & Chaiken (1993) som en psykologisk tendens som uttrycks genom att utvärdera en specifik enhet med någon grad av gillande eller ogillande. Attitydobjektet kan vara både *abstrakt*, som en åsikt för miljöförbättrande åtgärder, och *konkret*, som källsortering (ibid). Vidare har attityder två funktioner. Den första är kunskapsorganisation och guidning i att avstå från eller närma sig något och den andra funktionen är att uttrycka centrala värden och individens självbild (Bohner & Wänke, 2002).

Enligt "Theory of Planned Behaviour" styr faktorer som attityder, normer och uppfattad kontroll vår vilja att handla och därmed beteendet. Med upplevd kontroll menas tron på att man faktiskt kan utföra beteendet. Enligt modellen påverkar tre faktorer - attityd, subjektiv norm och upplevd kontroll - i vilken grad man har en intention - avsikt att genomföra ett beteende och planer eller förväntningar att genomföra det i framtiden - att bete sig på ett visst sätt (Ajzen, 1991; Eagly & Chaiken, 1993). Trots att denna intention kan vara stark är det ändå inte säkert att detta leder till utförande av ett beteende. Även om man har en intention att göra något kan det hända något som hindrar genomförandet. Om jag har intention att exempelvis cykla till jobbet men får punktering på cykeln kan detta alltså hindra mig att cykla och istället tar jag bilen till jobbet. Detta visar att externa händelser kan påverka relationen mellan intention och beteende och göra att beteendet inte utförs (Ajzen, 1991).

Studier visar att beteende i högsta grad påverkas av attityder då externa barriärer är låga. Med externa barriärer menas faktorer som är kopplade till kontexten och situationen. Detta poängterar att handlande kan begränsas av externa barriärer såsom dyrt, obekvämt, brist på

kommunala transportsystem eller frånvaro av återvinningsstationer osv. (Schultz & Oskamp, 1996; Gugnano et al., 1995). Vidare framhåller studier att positiva miljöattityder kan göra det lättare för människor att agera miljövänligt när handlingarna är relativt lätta att utföra (Lindén, 1994).

Miljö räknas som *ett komplex attitydobjekt* eftersom den kan beröra människor nära och personligt såväl som mera teoretiskt, avlägset och långsiktigt. Miljö som ett komplext attitydobjekt är svårare att påverka både känslomässigt och handlingsmässigt än enkelt sammansatta attitydobjekt (Lindén, 1994).

Lindén framhåller att när man skall öka andelen människor som genomför en miljöåtgärd i exempelvis ett land räcker det inte med att ge mera information som förmedlar mera kunskap eller uttrycker faror och hot inför framtiden. Hon menar att man i stället skall stärka människors tankar om och intentioner att genomföra miljöhandlingar eller stärka attitydkomponenten handlingsberedskap (Lindén, 1994).

3.1.2 Normer

Våra attityder är inte det enda som påverkar beteendet. Vad andra gör i en given situation påverkar oss och gör att vi inte beter oss i enlighet med våra egna attityder. Samma sak gäller om vi inte tror att vi kan utföra beteendet, om man exempelvis tror att man inte orkar cykla hela vägen till jobbet, då blir detta en barriär trots att attityden och normer pekar åt att utföra beteendet. Den relativa betydelsen av dessa faktorer varierar naturligtvis mellan olika beteenden (Ajzen, 1991).

Eagly & Chaiken (1993) anser att vårt beteende också styrs av sociala normer och våra egna personliga normer. Borgstede (2002) definierar en *personlig norm* som en social norm som har internaliserats hos individen, dvs. den personliga normen har blivit en del av personen. Författaren menar att den personliga normen är knuten till det egna samvetet; hoten om sanktioner och löftena om belöningar kommer inifrån. En social norm föreligger då hoten om sanktioner eller löften om belöningar kommer utifrån, d.v.s. från samhället eller från människor runt omkring” (s. 56). Thøgersen (1996) förklarar hur en internaliserad social norm så småningom kan omvandlas till den personliga normen. Den internaliseringsprocessen är beroende både av existensen av sociala normer och hur upprepat ett beteende utförs. Förutom internaliseringen måste normen vara *synlig* för att kunna påverka beteendet på ett effektivt

sätt. Till exempel miljövänliga handlingar som kollektivtrafikanvändning och källsortering är osynliga för andra människor.

För att skapa en social norm bör man lyfta fram det önskade beteendet, synliggöra det miljövänliga beteendet. Efteråt bör den sociala normen internaliseras så att individer uppfattar sitt beteende som något viktigt som de bör göra (Thøgersen, 1996). För skapandet av en norm måste individer känna ett personligt ansvar. Studier visar att de som har en moralisk ansvarskänsla inför miljö är mer benägna att agera miljövänligt (Kaiser & Shimoda, 1999). När det gäller utveckling av en norm anser Hopper och Nielsen (1991) att mellanmänskliga kontakter eller sociala möten har större vikt än informationskampanjer där informationsflödet är enkelriktat.

Resultat från en studie visar också att när situationer uppfattas som lätta har sociala normer avgörande roll i att man agerar miljövänligt. Ju fler som är involverade i en handling, desto lättare är det att utveckla en social norm om handlingen är lätt. Borgstede (2002) menar att personliga och sociala normer inte kan hjälpa till att handlingen utförs när situationer upplevs som svåra.

Sociala normer verkar i vissa situationer som ett hinder för att individer agerar i enlighet med positiva miljöattityder. En människa lär sig hur ett accepterat beteende ser ut genom att han/hon ser omkring sig hur de andra människorna i omgivningen beter sig. När sociala gruppnormer strider mot individens egna attityder uppstår problem. Om man antar att en individ som har miljövänliga attityder definierar sig som medlem i en social grupp som använder privata bilar till jobbet och de tycker att miljöfrågor är meningslösa, så kan individen i rädsla för att bli utesluten ur gruppen anpassa sitt beteende och sina attityder till gruppens normer. Följaktligen kan en social norm som privat bilanvändning leva vidare trots att bara några i gruppen håller med normen (Sanderson et al., 2002). Prentice & Miller (1993) pekar på att människor i vissa fall kan säga saker offentligt som inte alls överensstämmer med deras egna privata tankar. Normer och attityder inom gruppen kan alltså skilja sig från individuella normer.

3.1.3 Värde och natursyn

Enligt sociologen Anna-Lisa Lindèn verkar värden som ”riktningsvisare” för individens attityder. Värden påverkar inriktningen på människans handlingsmönster på ett övergripande sätt och är en grundläggande komponent i en människas tankevärld. Miljöattityders relation till värden är intressant och relevant eftersom det har visat sig att värden är viktiga för att avgöra hur attityden formas. Det finns olika slags värden som har koppling till miljöattityder, bland annat *ekocentriska*, *egocentriska* och *antropocentriska värden*.

En ekocentrisk ståndpunkt prioriterar natur och djurs egenvärde och värderar olika handlingar efter vilka konsekvenser de får för djur och natur. Utifrån detta perspektiv har människor inte någon självklar rätt att utnyttja djur och natur för mänskliga intressen och därmed måste djur och natur skyddas för att de har en egen rätt till liv. De ekocentriska kommer alltså att bete sig miljövänligt om naturresurser är hotade, oavsett hur människor drabbas (Merchant, 1992).

Utifrån *egocentriska värden* prioriteras faktorer som maximerar den enskilda individens egenintresse. Man kan förvänta sig att de egocentriska antar ett miljövänligt beteende endast om de tror att miljöproblemet skadar dem själva. Till exempel att en individ bara bryr sig om miljöfrågor om hon upptäcker att hon själv kan bli drabbad. Detta skulle framför allt röra sig om lokala miljöproblem där de negativa konsekvenserna av ens eget handlande blir stora för en själv. Till exempel undviker man starka rengöringsmedel av rädsla för att de kommer att påverka ens egen hälsa (Merchant, 1992; Wandén, 1992).

De *antropocentriska* anser att människan står högre än naturen och har därmed rätten att dra fördel av naturen. Till exempel islam vilar på den antropocentriska världsbilden. Den centrala och enade faktorn i islam är tron på en Gud som världens skapare och att Koranen är Hans ord. Följaktligen ses naturen som Guds skapelse och genom att hedra den, hyllar man skaparen. Naturuppfattningen som framstår i Koranen och teologin tyder på den islamiska ekoteologin då människan har ansvar att förvalta naturen eller Guds skapelse på ett ansvarfullt sätt (Ouis, 2006).

Alla miljöproblem som negativt påverkar människor hotar antropocentriska värden. Med det menas att de antropocentriska kommer att bara bete sig miljövänligt om miljöproblemet hotar mänskligt liv. Problemet är att det ofta är svårt att se konsekvenser för människor. Dessutom påverkar vissa miljöproblem inte på allvar människor förrän långt fram i tiden och även många av dem förknippas med stor osäkerhet. Till exempel i förhållande till det privata

bilanvändandet kommer belöningen direkt, medan de negativa effekterna av koldioxidutsläpp märks först i framtiden (Merchant, 1992). Det är tydligt att både antropocentriska och ekocentriska ståndtaganden har mycket gemensamt och att de båda kan få individer att sträva efter en hållbar utveckling. Utifrån de olika värdena kommer man kanske fram till att bete sig miljövänligt, men av olika anledningar (ibid).

3.1.4 Vanor

Ajzen (1991) anser att vanor påverkar beteende. Vanor kan definieras som inlärd handlingar som har blivit automatiserade (Borgstede, 2002). Vi har alla en repertoar av beteenden som inte kräver medveten uppmärksamhet. Sådana etablerade vanorna försvårar för etablerandet av nya vanor (Biel, 1996). När vi tar bilen av vana till jobbet utan att reflektera över andra färdmöjligheter kan det vara ett exempel på detta.

”Vanor uppkommer dels som ett svar på omgivningens strukturella och situationella karaktär, [...], dels genom en individualpsykologisk process som innebär att vi upprepar beteenden som ger oss positiva associationer och erfarenheter samt automatiserar beteendemönster som minimerar den mentala anspänningen” (Andren & Anderup 2004, s.182). Som exempel på miljöbelastande vanor kan man peka på bilanvändandet, mat- och inköpsvanor.

Det är besvärligt att lära in nya vanor. För att göra det krävs tillräcklig motivation samt insikter om varför och hur. För att förändra vanor som är automatiserade krävs en process som inkluderar flera faser med stödjande faktorer. Individen behöver ”tina” de automatiserade vanorna genom att göra dem medvetna samt koppla dem till ett visst problem. Behovet att agera miljövänligare skall vara tillräckligt starkt för att motivera till förändringen. Dessutom krävs möjligheter till upprepning och inläring: ”frysningen” av en ny vana (Biel, 1996).

Enligt Palm (1994) kan ett sätt att bryta vanor vara att locka människor att testa nya handlingar och ge mycket feedback, vilket kan öka sannolikheten att slutligen bli nya handlingar ett nytt beteende. Ett exempel är en cykelkampanj som genomfördes i Stockholm under sommarhalvåret 1998. Kampanjens syfte var framför allt att samla erfarenheter från människor som gått över från bil till cykel. Kampanjen erbjöd bilister att cykla till jobbet under ett halvår. Efteråt var det tjugo av femtio deltagare som tänkte fortsätta cykla. Faktumet var att under kampanjen lärde de sig ett nytt handlingssätt och började förändra sina resvanor (Vägverket, 1998).

3.1.5 Känslor och upplevelser

Studier visar att det finns "ett samband mellan kunskap och känslor inför miljöproblem" (Lindén, 1994, s. 67). Känslan kan öka sannolikheten att människor utför konstruktiva handlingar (Stevens & Morris, 2001). Eagly och Chaiken (1993) understryker att vårt beteende styrs av om vi tycker att vi kan påverka eller ej (upplevd begränsning), en form av kontroll över situationen. Lindén (1994) anser att om man känner hjälplöshet är det lätt att man känner att det inte spelar någon roll vad man gör och därmed kanske man förnekar problemet men om man upplever att man har stora möjligheter att förebygga eller åtgärda problemet är chansen större att man verkligen utför något. I förhållande till handlingsberedskap för att vidta någon åtgärd eller förändra beteende för miljöns skull säger författaren att "åtgärder där man upplever personlig åtgärdseffektivitet leder till hög handlingsberedskap, medan åtgärder där det egna resultatet är mera anonymt eller ligger längre fram i tiden leder till betydligt lägre handlingsberedskap"(Lindén, 1994, s. 67). Hon menar att den högsta beredskapen för handling eller någon åtgärd finns om man direkt kan se en personlig vinst till exempel att man spar pengar om man släcker innerbelysningen eller sänker inomhustemperaturen.

Det finns studier som visar att det finns ett positivt samband mellan känsloreaktioner och beteende. Dessutom pekar studier på att känsloreaktioner och upplevelser är mer betydelsefulla när attityderna är svaga än när de är starka (Borgstede, 2002). Lindén (1994) anser att de känslor vi upplever inför ett attitydobjekt såsom miljö, hänger samman med graden av fara ett budskap förmedlar och av sannolikheten att det som förmedlas i budskapet skall inträffa samt graden av effektivitet i de handlingar eller åtgärder som föreslås. Författaren understryker att åtgärdseffektiviteten har väsentlig roll för att engagera människor till handling.

3.1.6 Livsstil

Summan av individens alla handlingar utgör individens livsstil. Enligt Beckman (1992) är livsstil kopplad till den sociala och kulturella miljön, personligheten, värderingsmönster och världsbilden samt behovsstrukturen. Författaren anser att livsstil inte är bara en produkt av social miljö, utan också är ett uttryck för personliga önskningar och behov. Lindén (1994) beskriver livsstil som "ett mönster av värden, attityder och handlingar"(s. 74). Hon anser att livsstilens funktion är att sammanhålla individer inom grupper och samtidigt markera distans till andra grupper. "De värderingar och handlingar som förenar individer i en social grupp och

samtidigt klart skiljer dem från människor i andra sociala grupper” (Lindén, 1994, s. 130). Dessa grupper kan vara exempelvis statusgrupper, samhällsklasser eller modegrupper. Vidare ser Lindén på livsstil som en förändringskraft i ett samhälle. När en grups livsstil tas över av andra grupper överges den av anhängarna i den gamla gruppen och ersätts därmed med ny innebörd.

I flera undersökningar ges livsstil en empirisk och operationell definition, det vill säga ”livsstil är det som mäts med ett bestämt batteri av frågor” (Lindén, 1994, s. 129). Det innebär att begreppet livsstil är tydligt kopplat till de avgränsade frågeställningarna som undersökningen handlar om; en studie kan handla om gröna livsstilar eller hälsoinriktade livsstilar. Eftersom olika livsstilar har olika meningar i olika undersökningar bör man gå tillbaka till de enskilda frågorna som ingår till empiriska mätinstrument för att bedöma innehållet i livsstilsundersökningen (ibid).

Vi skall också observera att livsstil inte är detsamma som *livsform*. Begreppet livsstil betonar på individens sökande efter livsmening och personlig utveckling. Livsstil är alltså ofta medveten och vald av individen själv. Men när det gäller livsform strävar individen inte efter att leva en livsform utan de saker som hon/han gör är avgörande för vilken livsform hon befinner sig i. Livsform är alltså ofta omedveten för individen (Jakobsen & Karlsson, 1993).

För att kunna forma en hållbar livsstil eller en livsstil som leder till ett hållbart samhälle krävs en förståelse av samspel mellan natur, människa och samhälle. När man tänker på en hållbar livsstil innebär det att man tänker på vilka konsekvenser ens val och beslut får för samhället och naturen på lång sikt (UNEP, 2010).

3.1.7 Information och kunskap

Lindén (1994) menar att en av attitydernas grundläggande komponenter är den kunskap man har om ett attitydobjekt. Det har gjorts undersökningar för att ta reda på hur *subjektiv kunskap*, den kunskap individen anser att han/hon har, och *objektiv kunskap*, den faktiska kunskap som individen har om miljöproblem, förhåller sig till attityder och miljövänligt beteende. Subjektiv och objektiv kunskap har olika effekter på det faktiska beteendet och det finns ett glapp mellan människors subjektiva och objektiva kunskapsnivå. Dessutom förutbestämmer subjektiv kunskap fler miljöbeteenden än objektiv kunskap (Borgstede, 2002).

Det har också genomförts mycket forskning för att finna förklaringar till hur människor engageras och aktiveras av information och kunskap. Forskning visar att människor lättare engageras av ett skrämmande budskap eftersom budskapet leder till oro och ångest då människans försvarsmekanismer aktiveras. Men påverkan av ett skrämmande budskap varierar mellan individer och med det menar Lindén (1994) att många individer aktiveras av ett skrämmande budskap medan andra förblir passiva p.g.a. att de förvränger eller förringar hotet i budskapet.

Lindén (1994) menar också att individens handlingsberedskap inför ett attitydobjekt, i det här fallet miljö, kan stödjas av två informationskanaler. Den ena kanalen är direktkopplad till kunskap och känslor inför miljö. Den andra informationskanalen har en direkt koppling från samhällets värderingar, normer eller hur andra människor i samhället förhåller sig till attitydobjektet, miljön.

Lindén betonar också att åstadkomma ett känslomässigt engagemang inte garanterar att det leder till handling. Vidare beskriver författaren att den kunskap budskapet vill förmedla, budskapets innehåll och informatörens - och budskapets trovärdighet - också har avgörande roll för hur lyckosam information skulle uppmärksammas och motivera sina mottagare till handling. Författaren tillägger också ytterligare tre faktorer och anser att de tillsammans kan motivera mottagare till faktisk handling. De tre faktorerna är ”graden av fara budskapet innehåller, sannolikheten att det som förmedlas i budskapet skall inträffa och graden av effektivitet i de handlingar eller åtgärder som föreslås” (Lindén, 1994, s. 48).

Brist på kunskap är enligt Simmons och Widmar (1990) ett stort hinder för avfallssortering bland dem som har positiva attityder till miljö, men ändå inte lyckas att utföra det. Däremot visar en studie om vattensparande att det inte finns något samband mellan kunskap och attityder och inte heller mellan kunskap och intentioner att spara vatten (Simmons & Widmar, 1990).

3.1.8 Integrerad kommunikation

Ordet kommunikation har sitt ursprung från latinets *communis* som betyder att något blir delat och gemensamt. Nilsson & Waldemarson (2005) menar att både metoden och innehållet av kunskap som kommuniceras är avgörande för hur beteende förändras hos målgruppen. Lesley (2004) anser att en framgångsrik miljökommunikation förutsätter att fyra viktiga dimensioner inom kommunikationen integreras. De dimensionerna är *budskap*, det man vill förmedla,

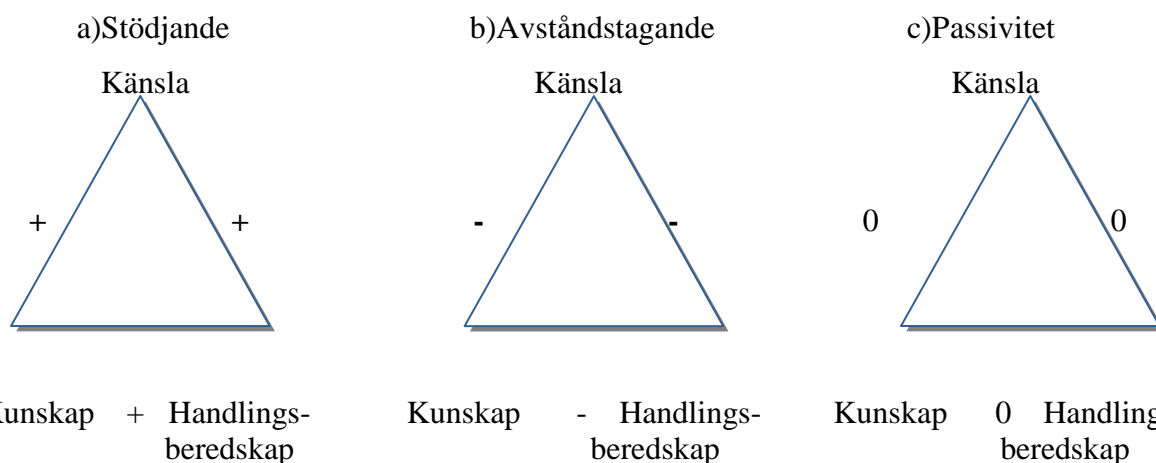
kanaler, där man förmedlar budskapet, och *påverkan*, hur budskapet passar in, samt *tid*, när vi förmedlar budskapet.

När det gäller att kommunicera ett miljöbudskap är det viktigt om kommunikationen är integrerad. Detta innebär att samma budskap skall kommuniceras i olika kanaler samtidigt. Med det menas att *budskapet* förstärks om det förmedlas *samtidigt genom olika kanaler*. Målgruppen skall alltså ha möjlighet att läsa, höra och se samma budskap genom olika kanaler under hela kommunikationen. Vidare beskriver författaren betydelsen av kartläggning av vilken bild mottagaren har av sändaren så att han/hon lättare kan påverka deras beteende. Författaren betonar också att kanaler skall utses utifrån mottagarnas kunskaper och värderingar för att få avsedd effekt. Budskapet måste också anpassas efter mottagarnas förväntningar, kunskaper och värderingar för att det skall få önskad effekt (Nitsch, 1998). Det är angeläget också att dimensionen tid integreras i kommunikationen för att sändaren skall kunna utbilda sig i tillräcklig tid för att kunna korrekt informera mottagare (Lesley, 2004).

3.1.9 Lindéns attitydteori

De attityder och värderingar som individer utvecklar mot företeelser i vardagslivet bygger på tre komponenter: *kunskap* om företeelsen (kognition) och *känsla* för företeelsen (affektion) samt en *beredskap* att agera gentemot företeelsen (beteende). Med andra ord är kognition kunskapsbaserad, affektion är känslor som är positiva eller negativa gentemot attitydobjektet och handlingsberedskap är benägenhet att agera eller avstå kognitiva komponenter.

Lindéns attitydteori utgår från antagandet att alla individer strävar efter samstämmighet mellan grundkomponenterna kunskap, känsla och handlingsberedskap. Den kunskap som individen värderar positivt bör både leda till en positiv känslomässig inställning och en beredskap att handla på ett stödjande sätt (a). När det gäller relationer mellan attitydkomponenter ser vi också andra situationer (b) där individen värderar den kunskap hon har om ett attitydobjekt negativt, vilket är förknippat med en negativ känslomässig inställning och en avståndstagande handlingsberedskap. En tredje situation kan vara en sådan där individen har en så otillräcklig kunskap om ett attitydobjekt att det varken väcker känslor eller handlingsberedskap (c). I det här fallet har varje nytillskott av kunskap en potentiell kraft att motivera individen till ett ställningstagande.

Figur 4: Förhållandet mellan attitydens komponenter i fallen stödjande respektive avståndstagande handlingsberedskap samt passivitet. Källan: Lindén 1994, s.33

I båda fallen a & b befinner sig individens attitydkomponenter i konsonans, som är ett eftersträvanvärt tillstånd för individen. Då undviker individen händelser som skulle förorsaka dissonans. Med det menas att individen undviker att se kritiskt eller negativt på det hon/han har gjort eller tror starkt på (Festinger, 1957). Men när det råder kognitiv dissonans söker individen efter information mellan attitydkomponenterna som kan leda till konsonans. Det innebär att vid sådana tillstånd försöker individen minska eller avlägsna dissonansen och hon undviker händelser som skulle öka den. Den kognitiva dissonansen kan minskas eller avlägsnas genom att nya kognitiva element tillfogas eller genom att redan befintliga element ändras. Lindén (1994) framhåller att dissonanta tillstånd kan leda till handling och kan betraktas som motivationsskapande faktor.

Till exempel är det allmänt accepterat att bilar orsakar koldioxidutsläpp, vilket har negativa konsekvenser för både människans hälsa och miljö. De allra flesta vill förstås leva ett hälsosamt liv i en trygg och sund miljö. Utifrån teorin är önskan om att leva hälsosamt i en sund miljö dissonant då man brukar använda egen bil, vilket har negativa effekter för både hälsa och miljö. Spänningen som skapas av dessa motstridiga idéer kan minskas genom att sluta köra egen bil, förneka bevisen för effekter på människans hälsa och miljö eller motivera bilanvändandet. Den som använder av sin egen bil kan undervärdera sin egen påverkan på olika miljöproblem genom att dra slutsatsen att andra föroreningskällor är värre än bilen eller att några måste gå före och bli ett gott exempel för andra. Vidare kan detta fall av dissonans tolkas som ett hot mot ens självbild. Föreställningen om att jag ökar min risk för hälsoproblem och klimatförändring är alltså dissonant med föreställningen om att jag är en smart och förnuftig människa som fattar bra beslut (ibid).

3.1.10 Övertalning

Utifrån sändarens perspektiv kan övertalning delas i två begrepp, övertalning = övertalningsförsök eller själva övertalningsprocessen och övertalning = resultatet av övertalningsförsöket. Däremot beskriver mottagarperspektivet övertalning som ett resultat eller en tillståndsförändring av mottagaren, av övertalningsförsöket. Allmänt kan övertalning beteckna en kommunikationsprocess med ett visst syfte, nämligen att påverka mottagarens beteende, oftast men inte alltid genom att påverka mottagarens attityd (Palm, 1994). Författaren anser att alla övertalningsprocesser är kommunikationsprocesser, men det omvända gäller inte. Vidare kan övertalning betraktas som en process som startar med exponering för kommunikationsinnehållet och som slutar med att det ändrade beteendet stabiliseras (ibid.).

Anta att det rör sig om en sändare som med en serie budskap vill få mottagaren att sluta använda sin egen bil. De första svårigheterna är *att få kommunikation till stånd* i första steget. Det här steget kan delas upp i tre faser:

Mottagaren måste lägga märke till att någon försöker kommunicera med henne/honom, dvs. *upptäcktsfas*. Dessutom måste mottagaren uppfatta vad meddelandet handlar om, dvs. *identifikationsfas*.

Vidare måste mottagaren tolka budskapet, vilket innebär att han/hon skall relatera budskapets innehåll till sina egna erfarenheter, attityder, behov och motiv. Det viktigaste i den tredje fasen, *tolkningsfasen*, är att tolkningen resulterar i att mottagarens bild av budskapet blir densamma som sändarens bild.

Om de tre faserna inträffar, då kan det talas om framgångsrik kommunikation även om mottagaren förkastar budskapet: *"Jag har hört vad du har sagt, och förstått vad du har menat, men jag anser att du har fel"*. Det vanligaste måttet på en kampanjs framgång är graden av exponering och uppmärksamhet.

Att få motparten att ge med sig är nästa steg. Detta innebär att motparten accepterar övertalarens argument exempelvis om bilanvändning: *"Jag inser att du har rätt, men jag kommer ändå att inte använda kollektiv trafik"*. En kampanj kan aldrig ha detta steg som slutmål.

Om sändaren lyckas med andra steget kan *mottagarens verbala beteende* följaktligen *påverkas*. Förändring av verbalt beteende är den vanligaste operationaliseringen av övertalning.

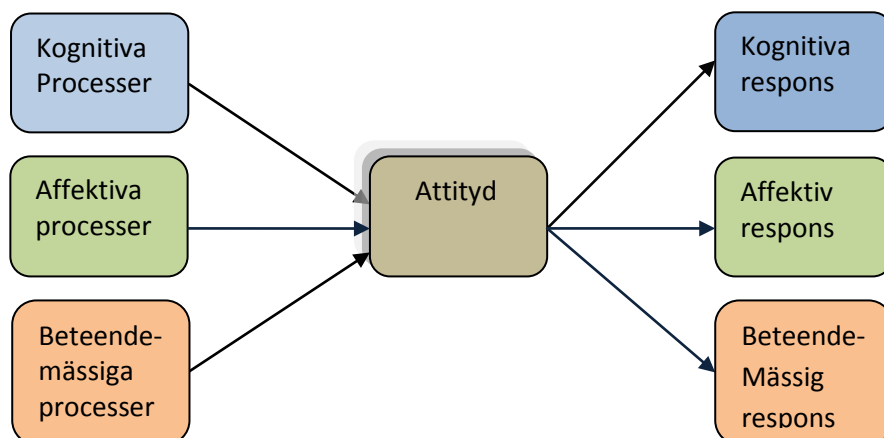
Palm (1994) definierar en framgångsrik övertalning så här: *"...When presented with a given question, the individual now thinks of and prefers the new answer suggested by the*

communication to the old one held prior to the communication”(s. 34). Om man ser övertalning som en rent mental process kan en förändring av mottagarens verbala beteende inte ses som ett steg i övertalningsprocessen. Att mottagaren har lärt sig de rätta svaren, accepterat eller kanske inte mer än lärt in sakargumenten kring kollektivtrafik kan inte betyda samma sak som att han/hon har ändrat attityd till sitt bilanvändande. Det är alltså inte lätt att inse att inläring och acceptering av kunskap inte är desamma som attitydförändring. Men dessa kan beräknas som en förutsättning som kan leda till och oftast, men inte alltid, leder till attitydförändring.

I fjärde steget *sker attitydförändringar*, vilket innebär att mottagaren blir positivt inställd till kollektivtrafik, däremot inte nödvändigtvis att han beslutar sig för att börja använda av bus istället för att köra sin egen bil.

I femte steget behöver inte den övertalade fatta beslut om att ändra sin attityd eller en ovana. Övertalaren skall också försöka ”*övertala motparten att fatta beslut*” om att ändra sitt beteende eller kanske inte ändra sitt beteende (Palm, 1994 s. 31-37). Slutligen tillägger Palm att kampanjer som syftar att ändra människors kunskaper om exempelvis nedsmutsning av luft och vatten så att folk uppskattar ren luft och - vatten är meningslösa om de inte tänker ingå ett större försök att ändra deras beteende (ibid).

3.1.11 Teoretisk modell över processer som föregår en attityd, och responser som följer av en attityd

Figur 5

Källa: Jagers 2009 s. 21, bearbetning av Eagly & Chaiken 1993 och Bohner och Wänke 2002

Enligt figuren kan själva attityden omfatta kognitiva, emotionella och beteendemässiga processer. *Kognitiva processer* har att göra med kunskap, uppfattningar och erfarenheter.

Emotionella / affektiva processer handlar om de positiva eller negativa känslor som kopplas med attitydobjekten. *Beteendemässiga processer* handlar om det beteende som förknippas med attityden. Med modellen som utgångspunkt kan till exempel en individs generella attityd till växthuseffekt förklaras dels av kunskaper om samband mellan koldioxidutsläpp och stigande medeltemperaturen på jorden (kognitiv process), en känsla av sorg över att populationen av isbjörnar minskar (affektiv process) och en önska om att välja cykeln eller använda buss framför bilen för att minska de egna utsläppen av CO₂ (beteendemässig process). En viss attityd till växthuseffekt kan i sin tur leda till kognitiv, affektiv och beteendemässig respons som skulle kunna ta sig uttryck i ökat kunskapssökande, upprörd argumentation mot meningsmotståndare eller att byta från bil till cykel eller kollektivtrafik (Eagly & Chaiken, 1993).

Hur individen selekterar, uppfattar och tolkar information påverkas av hur attitydprocessen ser ut. Detta har naturligtvis stor påverkan på vilken effekt som information har på individen. Det är alltså av största vikt att studera attitydprocessen när man vill utreda exempelvis vilken effekt miljöinformation har på människors attityder. Vilken påverkan information om miljösituation har på en individs attityd kan i själva verket vara direkt kopplad av hur attitydprocessen ser ut, både i termer av hur attityden förstärks, förändras eller hur motivationen till beteende påverkas (ibid).

3.1.12 Hur kan man få människor att förändra sitt beteende för att nå en hållbar stadsutveckling?

Trots stark koppling som visats mellan attityder och beteende är det inte alltid så att en individs inställning till något påverkar hans eller hennes beteende. Avståndet mellan handlingsbenägenheten och själva beteendet är långt (Sjödén, 1994). En positiv hållning till miljön garanterar alltså inte ett miljövänligt beteende (Ajzen, 1991). Detta eftersom det finns andra orsaker än attityder till att människor beter sig på vissa sätt (Borgstede, 2002). Förutom attityder påverkas beteende också av kunskap, normer, värderingar, vanor, känslor och upplevelser (Ajzen, 1991).

Modellerna som presenterades i det här kapitlet belyser framför allt vikten av faktorerna information/kunskap, känsla/upplevelse, motivation/handlingsberedskap och handlingsalternativ/ möjlighet, i syfte för ändring av människors ohållbartbeteende .

Normer gör att vi i hög grad inte beter oss i enlighet med våra egna attityder (Ajzen, 1991). Vad andra gör i en given situation påverkar oss och gör att vi inte beter oss i enlighet med våra egna attityder (Eagly & Chaiken, 1993). Förändring av människors beteende påverkas alltså av normer i samhället. För att skapa en social norm bör man lyfta fram det önskade beteendet, att *synliggöra* det miljövänliga beteendet. Detta kan ske genom att exempelvis placera skyltar på återvinningscontainrar vilket kan hjälpa till skapande av en social norm och få människor att känna att de bör återvinna sitt avfall. Det bör alltså internaliseras en norm som är beroende både av existensen av sociala normer och av hur upprepat ett beteende utförs, så att individer uppfattar sitt beteende som något viktigt som de bör göra trots att det kan ta tid och vara jobbigt. För normskapande och normutveckling har också socialt kapital och kontakter mellan människor stor vikt (Hopper & Nielsen, 1991).

För att få människor att förändra sitt ohållbara beteende bör både interna och externa barriärer avlägsnas. Vi vet att interna/inre/individuella faktorer såsom vanor, normer, värderingar och attityder verkar som hinder för att utföra ett miljövänligt beteende. Vid sidan av inre faktorer räknas också yttre/externa faktorer - som har med situationen och omgivningen att göra - som externa barriärer för ett miljövänligt beteende. Eftersom människors handlingar inte är enbart bundna till inre faktorer utan också är kopplade till yttre faktorer eller möjligheterna att utföra handlingen måste man försöka ta bort externa barriärer vid sidan av interna (Schultz & Oskamp, 1996; Gugnano et al., 1995). Det är alltså viktigt att miljövänliga beteenden och situationer uppfattas som lätta av individer (Borgstede, 2002).

Det finns studier som inte visar något samband mellan kunskap, attityder och beteende men i kontrast till detta finner man studier som visar att brist på kunskap kan vara ett stort hinder för miljöhandlande bland människor som har positiva attityder gentemot miljö. Dessa motsägande resultat pekar på hur svårt det är att förklara människors beteende (Borgstede, 2002). Lindén (1994) tycker att kunskap och känsla är direkta förutsättningar för handlingsberedskapen. Författaren menar att genom att öka kunskap och medvetenhet om miljö kan påverka individernas känslor och upplevelse vilket kan leda till beteendeförändring hos dem (ibid). Om vi inte känner till att det finns ett problem kommer vi inte heller vara motiverade att försöka göra något åt det. Det har alltså avgörande roll att informera människor om vilka negativa effekter deras handlande har på miljön.

Lindén (1994) understryker att om det är något som mottagare inte tror sig kunna göra något åt händer det ofta att de inte väljer ta till sig informationen. Detta kan hända när budskapets innehåll endast trycker på att informera om miljöproblem utan handlingsalternativ, vilket kan bidra till att motverka mottagarnas engagemang och intresse för miljöfrågor. Detta tillstånd kallas *inlärld hjälplöshet*. Då känner man sig hjälplös inför något som man känner obehag inför och detta kan leda till ett passivt förhållningssätt till det som orsakat det exempelvis miljöproblem (Lindén, 1994). Miljöinformationen bör därför formuleras för att informera målgruppen om *hur, när och på vilket sätt* de bör agera för att lindra eller förebygga miljöproblemet (Angelöw & Jonsson, 1994).

Det är besvärligt att lära in nya handlingsstrategier. För att göra det krävs tillräcklig motivation samt insikter om varför och hur (Biel, 1996). Miljöinformation bör alltså belysa vilka miljöproblem som finns och vilka konsekvenser problemet kan innebära för dagens och kommande generationer samt vad som kan göras för att lösa problemet. Vid effektiv miljöinformation är alltså budskapets innehåll av stor betydelse, dvs. vad informatören vill förmedla. Miljöinformation bör formas utifrån mottagarnas kunskaper, värderingar och känslor. En förutsättning för att mottagare skall kunna ta del av den information som sänds är att de upplever informationen som betydelsefull utifrån sina behov, vilket innebär att informationssändare måste se på situationen ur mottagarnas synvinkel och ta hänsyn till deras behov. Informatören skall alltså utforma och anpassa miljöinformation med hänsyn till målgruppens bakomliggande värderingar, natursyn och kulturella samt religiösa betingelser (Nitsch, 1998). Kultur betyder i det här sammanhanget att det finns en gemenskap inom gruppen. Kultur är baserad på gemensamma (delade) koder. Tolkningar av koder är beroende på vem som avkodar vad. Detta innebär att sändaren av ett budskap inte kan vara säker på hur budskapet mottas (Gripsrud, 2002).

Eftersom miljöåtgärder kan dröja innan mottagarna ser ett resultat och det är svårt att se effekter av de egna handlingarna både på kort och på lång sikt anser Nitsch (1998) att det bör läggas fokus på handlingsalternativ och hur detta kan bidra till en positiv förändring. Förslagna åtgärder bör vara sådana att individen upplever personlig åtgärdseffektivitet, vilket leder till hög handlingsberedskap enligt Lindén (1994). Vidare ligger den högsta beredskapen för handling där man direkt kan se en personlig vinst, såsom att släcka innerbelysningen, vilket leder till minskad elkostnad (Gardner & Stern, 2002). Budskapets *trovärdighet* och

trovärdigheten hos informatören har också betydande roll för hur lyckosam information skall motivera sina mottagare till handling.

För att miljöbudskapet skall förstärka och öka sannolikheten att mottagare verkligen agerar, är det också viktigt att samma budskap kommuniceras i olika kanaler (Lesley 2004). Individens handlingsberedskap inför ett attitydobjekt, exempelvis miljö, kan stödjas av två informationskanaler enligt (Lindén, 1994). Den ena kanalen är direkt kopplad till kunskap och känslor inför miljö. Den andra kanalen är direkt kopplad till samhällets värderingar, normer eller hur andra människor i samhället förhåller sig till miljön. Det är alltså utifrån dessa som människor tar sina beslut och utför sina miljöhandlingar (ibid).

Kontinuerliga utbildningsprogram eller studiecirklar där människor är delaktiga och arbetar tillsammans i särskilda projekt för ett gemensamt intresse är också mer effektiva vid ändring av beteenden, enligt Gardner och Stern (2002).

Staats och Harland (1995) tillägger att användning av information till hushållen bör kombineras med feedback till dem, och författarna understryker också att grupp tillhörigheten för de flesta hushåll upplevs som något positivt. Forskning framhåller också att när handlingen är konkret och inte påverkar livsstilen alltför mycket är det oftast lättast att förändra beteende. Vidare visar forskningen att beteenden såsom sopsortering och vattenbesparing är beteenden som människor är beredda att utföra, men beteendet som är svårast att förändra är att ändra sitt transportbeteende (Harland & Staats, 1997). Några förslag på hur vi kan spara el och vatten är att släcka belysning i tomma rum, duscha kortare tid och inte ställa möbler framför elementen samt fylla tvättmaskinen när man tvättar.

Nitschs planeringsmodell föreslår tankeredskap och kunskap för planering och utövande av miljöinformation. Enligt Nitsch är det praktiska arbetet en konst och kräver därför praktisk erfarenhet för att utveckla en helhetstänkande förmåga. Nitschs planeringsmodell är endast en hjälp inför det praktiska arbetet och tar sin utgångspunkt i målgruppen och hjälper till att lyfta fram aktuella frågor i planeringen av informationsverksamheten. Det är vi själva som bör utveckla innehållet i det praktiska arbetet .

Följande moment ingår i Nitschs planeringsmodell:

Det första steget är *problemsituation*, hur problemsituation ser ut och vad vi vill skall bli bättre. Det andra steget pekar Nisch på är *åtgärd* eller vad som krävs för att förbättra denna situation. *Målgruppsanalys* och deras intresse av att göra något åt problemet räknas det tredje steget av analysen. Nästa moment, *innehåll*, behandlar vad som hindrar respektive motiverar målgruppen att medverka till en förbättrad situation och detta moment sker lättare med hjälp av föregående analyser. Efteråt skall vi utreda på vilket eller vilka sätt vi kan engagera målgruppen, *strategier och metoder*. Då ska hänsyn tas för den planerade målgruppen, dess situation och miljöfrågans karaktär. I nästa steg sker *genomförandeanalys*, hur detta ser ut färdigt. Detta innebär en kombination av teknik och färdigheter som ingår i informationsarbetet. Efter genomförandeanalys sker en resultatanalys och då skall den här frågan besvaras: hur har det gått? I näst sist momentet, *utvärdering*, diskuteras kring anledningar till att det blev så. *Hantering av institutionella ramar* är sista moment enligt Nitschs planeringsmodell. Då går man genom möjligheter och brister såsom tid, kompetens och pengar (Nitsch, 1998, s. 30-33; Nitsch, 1996, 96-97).

4. Metod, material och genomförande

I detta avsnitt kommer jag att presentera metod, material och genomförande av förstudien.

4.1 Teori- och litteraturoversikt

Mitt arbete började med en litteraturstudie inom ämnesområdet miljöinformation och dess påverkan på människors beteenden. När jag hittade relevanta artiklar gjorde jag vidare sökningar utifrån intressanta referenser i dessa artiklar. Jag fick hjälp av olika sökordskombinationer i databaser som Google Scholar, MUEP, uppsatser.se och Malmö högskolans bibliotekskatalog. De sökord som jag använde mig av var ”miljöinformation”, ”miljöinformation till invandrare”, ”hållbar utveckling och miljöinformation”, ”miljöattityd”, ”beteendeförändring” och ”lärande och hållbar utveckling” samt ”lärande för hållbar stadsutveckling”.

I denna studie har den teoretiska tyngdpunkten legat på litteratur som handlar om olika faktorer för beteendeförändring hos människor. Vidare möjliggjorde teoridelen och nulägesbeskrivningen samt de genomförda intervjuerna för mig att kunna beskriva hur miljöinformation bör utformas för att öka kunskap och väcka engagemang och intresse för miljö hos invandrare, skärskilt ISF:s medlemmar.

4.2 Val av problemområde och ursprunglig idé

Idén till denna uppsats uppkom då jag funderade på utmaningen att uppnå en hållbar stad när miljöinformation inte når icke svensktalande invandrare. Jag är själv invandrare och har kontakt med andra invandrare som inte kan svenska språket trots att de har bott länge i Sverige. Dessa grupper tittar inte på svenska tv-kanaler och lyssnar inte på radio eller läser svenska tidningar utan begränsar sig till utländska kanaler och umgås bara med sina kompisar med samma bakgrund och språk. Hur ska de då få tillgång till den miljöinformation som sprids genom svenska tv-kanaler, svenska radiokanaler eller genom svenska tidningar?

Den här idén och litteraturstudier ledde till en första intervju med ISF, Tahmoures Yassami, som visade sig intresserad av att hitta en praktisk lösning på problem med att nå ut med miljöinformation till icke svensktalande invandrare, i det här fallet föreningens medlemmar.

4.3 Intervjuer för nulägesbeskrivning

Material till den här kvalitativa forskningen har vuxit fram genom både e-postkorrespondens och personliga intervjuer där samspelet mellan respondenterna och mig har varit av väsentlig betydelse. Genom e-mail intervjuer med olika aktörer i exempelvis miljöförvaltningen och VA SYD försökte jag ta reda på hur man kan nå ut med miljöinformation till invandrare och på vilket sätt miljöinformation bör formuleras för att effektivt kunna påverka invandrades beteende. Respondenternas svar hade alltså väsentligt roll för nulägesbeskrivningen men även för utformning av en projektidé.

4.3.1 Urval

Jag kontaktade många organisationer, översättningsfirmor och filmföretag via mail för att få information kring miljöutbildning, översättning och tidsram samt budgetram. Det var svårt att exempelvis hitta översättningsfirmor som har möjlighet att direkt översätta en engelsk/svensk film till persiska. Jag menar att de som gör översättningen frågade alltid om det finns möjlighet att de får texten som skall översättas i någon form av textfil. Efter mycket försök lyckades jag hitta en översättningsfirma som gör det, d.v.s. de gör *engelskt/svenskt* talspråk, till *persiskt skriftspråk*.

Jag tänkte bara nämna de personer som svarade fullständigt på mina frågor. De var bland annat Lena Eriksson, projektledare för hållbar stadsomvandling Malmö på miljöförvaltningen (17 augusti 2012), Daniel Skog, kommunikatör på miljöförvaltningen (17 & 23 augusti 2012), Thomas Engdahl, producent på Yellow Fish Production som hjälpe projektet Hodi Malmö med filmproducering (4 juli 2012), Mary Lan, projektledare på Språkbolaget AB(4 juli 2012) samt Hossein Sabri översättare på AGASPO. För frågor om upphovsrätten kontaktade jag med Louise Wersäll, författare till materialet på Miljöutbildarna(9 maj 2012), med Anneli Nivré, presschef på Naturvårdsverket (2 juni 2012), med Heléne Bendsjö-Wiström, kommunikatör på Göteborgs miljöförvaltning (9 maj 2013) och med Gunilla Carlsson, kommunikationschef på Sysav (17 april 2013) samt Susanna Christensson kommunikatör på Sysav (15 april 2013) men även med Daniel Berger, upphandlare på VA SYD (23 april 2013).

De intervjuade personerna för nulägesbeskrivningen var *Moa Björnson*, processledare för hållbar stadsomvandling på Malmö Stads miljöförvaltning, *Bodil Johansson*, projektledare på Miljöförvaltningen, avdelningen för konsumtion och livsstil. *Malin Sarvik*, kommunikatör på Miljöförvaltningen, *Linda Jonasson Häll*, kommunikatör på VA SYD i Malmö och

Tahmoures Yassami, verksamhetschef vid Iransk svenska föreningen samt 15 iranska invandrare (anonyma) som är medlemmar och deltagare i föreningen.

Esaiasson et al. (2007) anser att i kvalitativa undersökningar måste urvalsprocessen präglas av ändamålsenlighet, vilket innebär att de valda intervjupersonerna kan bidra med information av central betydelse. Det finns olika sätt att gå tillväga i urvalsarbetet. Jag har gjort ett *strategiskt urval* när jag valde att intervjua personer från Malmö stads, Miljöförvaltningen och VA SYD som har lång erfarenhet av att arbeta med miljöfrågor och har roll som *spridare av miljöinformation* bland medborgare. Urvalet i studien har också varit beroende av hur tillträdesprocessen har framskridit. Till exempel, har *Moa Björnson* på miljöförvaltningen hjälpt och hänvisat mig till andra relevanta personer på miljöförvaltningen såsom *Bodil Johansson* och *Malin Sarvik*. Detta ledde vidare till en bred bild av problemområdet och förslag till lösningar som hjälpte mig med även projektplan. Det kan närmast liknas vid ett så kallat ”snöbollsurval”. Snöbollsurval innebär att de respondenter forskaren kommer i kontakt med i sin tur kan ge vidare tips på lämpliga kontakter (Esaiasson et al., 2007).

När populationen är för stor bör man göra ett *stratifierat urval* för att man skall kunna samla in data från alla. Esaiasson et al. (2007) menar att i ett stratifierat urval ska man dela upp populationen i grupper och efteråt göra ett slummässigt urval av dessa grupper. Det är därför lämpligt att en populationsuppdelning ske utifrån exempelvis ålder och kön eftersom enheter i populationer kan skilja sig väldigt. Jag har därför gjort ett *stratifierat urval* när det gäller att intervjua medlemmar och deltagare i ISF. Då delade jag populationen (15 invandrare) upp i tre olika grupper eller strata utifrån deras ålder, d.v.s. pensionärer, medelålderliga och unga nyanlända iranska invandrare. Intervjuerna i ISF genomfördes vid tre olika tillfällen bland annat 2 april, 9 och 16 maj 2012. Vid första intervjutillfället intervjuades verksamhetens chef Tahmoures Yassami. Vid andra tillfälle intervjuades pensionärer och medelårliga medlemmar och deltagare. Vid sista tillfället intervjuades de unga nyanlända. Dessa intervjuer spelades in med hjälp av en diktafon med tillåtelse av de intervjuade.

4.3.2 Kvalitativ intervju som metod

Jag valde att genomföra *kvalitativa intervjuer* eftersom jag hade varit intresserad av målgruppens syn på naturen, deras attityder till miljö och miljöhandlingar såsom avfallssortering, användande av kollektiva färdmedel samt el och vattenbesparing. Jag undersökte också målgruppens, ISF:s medlemmar, kunskaper om miljöhandlingarna, vilken

miljöinformation som de är i behov av, vilka informationskanaler som de använder sig av, hur de skulle önska att informationsspridningen såg ut samt hur deras intresse för miljö och miljöhandlingar ser ut. I kvalitativa intervjuer står i fokus den intervjuades egna uppfattningar, åsikter och upplevelser om det berörda ämnet (Esaiasson et al., 2007). Genom intervjuer och samtalen med respondenter försökte jag få tillgång till deras värderingar, normer, känslor, kunskaper och attityder om miljö samt deras handlingsberedskap till miljöåtgärder såsom el och vattenbesparing, avfallssortering och användandet av cykel och kollektivtrafik. Om jag hade använt mig av enkäter istället för personliga intervjuer då hade jag inte kunnat ställa frågor om jag inte hade förstått direkt. Dessutom hade jag missat kroppsspråket.

4.4 Framtagande av förstudie och projektförslag

Framtagningen av förstudien och projektförslaget har gjorts i samråd med ISF och handledaren på högskolan. Det förslagna projektet är inspirerat av projektet Hodi Malmö, somalisk förening.

När jag blev klar med problemformulering och intressentanalys underbyggdes projektförslaget. Vidare identifierades intressenternas krav. Fortsättningsvis kontaktade jag med ett antal berörda aktörer. Följaktligen kunde ett projektförslag motiveras, d.v.s. ”Persiskt miljöinformativt projekt” i ISF.

Del B

Nuläges- och problembeskrivning samt projektförslag

5. Nuläge

För att se hur aktivt dagens samhälle är och få en övergripande bild av problematiken med att nå ut med miljöinformation till icke svensktalande invandrare tittade jag på olika projekt som hade syfte att lösa problemet och skapa intresse till och medvetenhet kring miljöfrågor hos mottagare.

5.1 Metoder för spridning av miljöinformation

Nedanstående beskrivning visar olika metoder och strategier som kan användas för spridning av miljöinformation till icke svensktalande invandrare så som studiebesök, studiecirkel, film, personlig kontakt, radiosändning, bilder och text, lära barn i skolan och tolk som miljöinformatör samt genom att hitta ambassadörer och förebilder i målgruppen.

5.1.1 Radiosändning på eget språk

Kulturföreningen Indoamerica producerade 2002 tolv radioprogram om miljö på spanska. Det handlade om allt från naturkatastrofer till Kravmärkta livsmedel. Jimena Maureira, Indoamerica Kulturförening säger att ”våra lyssnare kommer framför allt från Sydamerika. I våra hemländer finns ingen tradition att tänka på miljön. Man prioriterar annorlunda... Våra lyssnares svenska är inte speciellt bra. De klarar sig i vardagsituationer men har betydligt svårare att hänga med i samhällsdebatten och ta till sig mer komplex samhällsinformation” (GRÖN STAD Nr 1 2003, s. 14). Föreningen behandlade situationen globalt, i Sverige och Latinamerika. Ett av deras program handlade om naturkatastrofer, ett annat om miljömärkning och sopsortering. Jimena Maureira anser att responsen var stor och hon påstår att de har lyckats att väcka intresse hos sina målgrupper eftersom många av dem redan har börjat handla miljövänliga tvättmedel och sopsortera avfall (GRÖN STAD Nr 1 2003).

5.1.2 Bild med text på enkla svenska

Malmö stad har som policy att all information riktad mot Malmöbor skall vara på svenska eller lätt svenska (Sarvik, 2012). Sysav försöker också använda också enkla svenska och en hel del av deras broschyrer och sorteringslistor finns även på andra språk som engelska, tyska, polska och bulgariska (Sundbery, 2012). Dessutom har VA SYD också ansträngt sig efter att ta fram bilder som skall vara tydliga och förklarande så att en oinformerad och tveksam individ vid en källsorteringsstation skall kunna identifiera och

sortera sitt avfall med hjälp av bilderna, enligt Jonasson (2012), kommunikatör på VA SYD. Hon säger att ”vi har baserat vår källsorteringsinformation på bildmaterial och enkel svenska” (Jonasson, 9 maj 2012). Jonasson menar att tydliga bilder i kombination med enkla och förklarande text på svenska kan räcka till för att informera ickesvensktalande invandrare om på vilket sätt de bör källsortera sitt avfall.

Miljöförvaltningen i Göteborg har under flera år provat ett arbetssätt med instruktiva bilder i kombination med enkel svenska för att nå invandrare som har annat modersmål. De har skapat en serie bilder som har sitt ursprung i erfarenheter från bostadstillsynen och informationstillfällen som ordnats i samarbete med föreningar, fastighetsägare och utbildare i svenska för invandrare. Miljöförvaltningen i Göteborg genomförde ett kommunikationsprojekt med stöd från Miljömålsrådet under 2008 och våren 2009. Syftet var att vidareutveckla en bildbaserad miljökommunikation och kanaler för att nå invandrare som har annat modersmål med information om miljö- och hälsofrågor. Tanken var att bilder och enkelt språk skall underlätta förståelsen och inspirera invandrare till att agera miljömedvetet. Bildserierna kan fungera som ett undervisningsmaterial i sfi, svenska för invandrare, undervisningen. Materialet har även använts av lärare i grundskolan. Bildserierna finns på www.goteborg.se/miljokunskapibild. De är inom ämnena bland annat klimat, vatten, avfall, miljön hemma, klimatfrågor och livsmedel samt hälsa (Göteborg Miljöförvaltningen 2009).

5.1.3 Översättning av miljöinformation till andra språk

År 2003 konstaterade utvecklingsnämnden i Helsingborg att det kan vara svårt att nå ut med miljöinformation till invandrare, på grund av språkproblem. Utvecklingsnämnden ansåg att det är viktigt ur både miljöskäl och integrationssynpunkt att öka invandrarnas miljömedvetenhet. Därför planerade de att 2004 anställa fyra informatörer för att sprida miljöinformation till invandrare. Enligt planen skulle informationen ges på arabiska, kurdiska, albanska och vietnamesiska. Utvecklingsnämnden tänkte leta efter lämpliga informatörer bland de tolkar som ingår i tolkförmedlingen. Tolkarna har efter en kort utbildning, ordnad av miljönämnden, arrangerat 60 informationstillfällen. Enligt utvecklingsnämnden skulle lämpliga platser för informationen vara klasser där invandrare lär sig svenska, invandrarföreningar och ute i bostadsområdena. Dessutom skulle utvecklingsnämnden komma att stå för tolkarnas lön under utbildningstiden och miljönämnden för arvoden under de 60 informationsträffarna (Helsingborgs Dagblad, 2003).

5.1.4 Kombination av studiecirkel, studiebesök och filmproducering på enkel svenska

Bodil Johansson, projektledare på miljöförvaltningen berättar att år 2011 inleddes samarbetet mellan Hodi Malmö, en somalisk förening på Augustenborg, Arbetarnas bildningsförbund ABF, nykterhetsrörelsens studieförbund NBV, MKB och miljöförvaltningen kring en utbildning för och med föreningsmedlemmar (främst ungdomar) kring avfallshantering. Deltagarna fick först en grund genom några studiecirkelträffar och sen åkte alla på studiebesök till SYSAV och fick en guidad visning av deras återvinningsfraktioner. Därefter beslutades att de skulle göra en film om källsortering, där de själva agerade, både framför och bakom kameran. Till hjälp hade de en fotograf Thomas Engdahl, Yellow Fish Production. Deras försök resulterade i en film på 10 minuter. Filmen är på enkel svenska, men deras ambition var att dubba den till somaliska, och textas på engelska, arabiska, serbiska och kroatiska samt bosniska. Tanken var att ungdomarna, med hjälp av filmen och grundkursen, skulle informera och utbilda medlemmarna (200 st.) i den egna föreningen och andra intresserade föreningar samt elever på skolor (bl a Ögårdsskolan). Det finns nu 6 st ungdomar som är Eko/Miljöcoacher i föreningen (Johansson, 2012).

5.1.5 Personligkontakt via ambassadör, barns – och förebilders roll

Malin Sarvik, kommunikatör på miljöförvaltningen, framhåller att de använder sig av personliga besök för att nå fram med miljöinformation till icke svensktalande invandrare. ”Generellt upplever vi att det bästa sättet att nå ut med information (kanske framför allt till personer som inte har vana att läsa svenska tidningar osv.) är den personliga kontakten” (13 april 2012). Detta sker exempelvis av miljö- och hälsoskyddsavdelningen. Vidare nämner hon två exempel. I Brf Hilda i Rosengård utbildar de klimatcoacher som skall inspirera sina grannar till en mer klimatsmart livsstil. I det andra projektet som drivs av deras budget- och hyresrådgivning utbildar de ambassadörer inom föreningslivet, vilka kan fungera som en förlängd arm i kontakten med de som inte själva söker kontakt med dem, enligt Sarvik, (2012).

Förutom personlig kontakt anser Sarvik att informationsproblemet kan lösas genom att exempelvis gå via barnen och skolan. Hon berikar sitt svar genom att skriva ”...barn lär sig snabbt, är villiga att ta till sig information och tar sedan med sig denna kunskap hem och påverkar föräldrarna [...] via barnen får man in det i hemmet ändå” även om föräldrarna inte

tar till sig informationen på grund av exempelvis ointresse eller språkproblem (Sarvik, 13 april 2012).

Moa Björnson, processledare för hållbar stadsomvandling i miljöförvaltningen, anser också att det finns problem med att nå ut med miljöinformation till icke svensktalande. Hon pekar på ett annat problem, nämligen prioriteringar hos målgruppen. Hon säger: "Man har kanske inte miljöfrågor högst upp på agendan om man inte kan språket i det land man lever i" (Björnson, 20 mars 2012). Dessutom erkänner både Sarvik och Björnson problemet med att nå fram med och få respons på exempelvis inbjudningar. Förutom detta anser de både att miljöproblem måste upplevas viktigt av icke svensktalande. "... att man behöver förebilder man kan identifiera sig med, och det måste finnas något slags positiv drivkraft för att nå förändring" (Björnson, 20 mars 2012). De både understryker att vi kan engagera fler invandrare i miljöproblems frågor och miljöarbete genom "att hitta ambassadörer eller förebilder i de målgrupper man vill nå" (Björnson, 2012; Sarvik, 2012).

5.2 Är det skillnad mellan att informera "svenskar" och "invandrare"?

Johansson (2012) ser inte stor skillnad mellan att informera svenska och invandrare, "Skillnaden som jag upplever det, att informera "svenskar" och "invandrare" är egentligen inte så stor."(20 mars 2012). Hon anser att det inte är bara invandrare som behöver få miljöinformation på enkel svenska utan även många "svenskar" skulle också behöva information på "lätt svenska". Vidare klagar hon på miljöinformatörer och skriver att "det verkar som om informatörer utgår från att "alla" är lika insatta som de själva"(20 mars 2012). Detta belyser vikten av att informatörer skall utforma informationen på så sätt att passa mottagare så mycket som möjligt. Hon menar att det finns många svenskar som inte bryr sig om miljö och tar inte informationen på allvar. "Relativt många "svenskar" tycker att vi har det så bra här hemma, så varför bry sig? Alltså läser de information som kommer flyktigt eller inte alls."(20 mars 2012). En av anledningar till deras agerande finner hon i att miljöområde inte ligger inom deras specifika intresse och de kan tycka att miljöinformation är uttjatade och tråkiga. Hon tycker att "Invandrare som har tidigare inblick i området (ex. miljö) är ofta mycket intresserade och vill veta mer, både för att få fler kunskaper men också för att se hur de kan bidra i det svenska samhället" (Johansson 20 mars 2012). Formulering av miljöinformation bör variera efter mottagarnas bakgrund och synsätt på natur och miljö, enligt

Johansson. "Invandrare som kommer från ställen där miljön inte är prioriterad att ägna omsorg om, utöver brukandet av den, behöver en annan typ av information. Det handlar om ett fördjupat synsätt på miljö och natur" (Johansson, 2012). Det bästa sättet att informera sådana grupper är enligt Johansson att de skall få informationen både översatt tillgänglig.

En bra strategi är att informera invandrare om miljöfrågor samtidigt som de tränar svenska språket.

"Inom SFI:n ex. skulle "svenskfödda" och "utlandsfödda" kunna berika varandra genom att sätta ihop information/utbildning tillsammans och gärna undervisa tillsammans också. Då skulle både betydelsen gå fram (hemspråket), informationen om hur Sverige hanterar ex. miljöfrågan (hemspråk + svenska), svenska ord som kan vara bra att känna till (svenska) inom miljöområdet kunna kombineras" (Johansson, 20 maj 2012).

5.3 Iransk Svenska Föreningen, ISF

Iransk svenska föreningen, ISF grundades år 1985. Föreningens lokal finns på Ystadvägen 44 i Malmö. Verksamhetschefen heter Tahmures Yassami. ISF har sedan starten arbetat mycket med sociala frågor som berör integration, delaktighet, hälsa, utbildning, ekonomi och kulturella samt demokratifrågor. Föreningen förmedlar också information om det svenska samhället till sina medlemmar. Den information som lyfts fram som viktigt att förmedla till medlemmarna kan handla framförallt om demokrati, rättigheter och skyldigheter eller hur det svenska pensionssystemet, hemtjänsten och hemsjukvården fungerar.

ISF:s mål går ut på att tillvarata i Sverige bosatta iraniers rättigheter genom att engagera sig för att lösa deras problem. Föreningen försöker att stödja och sprida iransk kultur och iranska traditioner samt introducera dem i Sverige. Föreningen sprider även information till medlemmar om svenska samhället. ISF knyter dessutom kontakter med andra föreningar som har likartad agenda. På de olika sätten strävar föreningen efter att skapa högsta möjliga sammanhållning mellan iranier, de persiktalande med svenskar. Man genomför också olika idrottsliga, kulturella, konstnärliga, vetenskapliga, pedagogiska och samhällsliga aktiviteter.

Yassami anser att föreningens primärmålgrupp är alla persiktalande som nås via föreningens radiosändare (Radio Parastoo) och/eller deltar i konsert, seminarium, föreläsning och alla arrangemang som föreningen ordnar och kan ses som en mötesplats för medlemmarna. Med mötesplats menar Yassami alla platser som ISF befinner sig i såsom konserter, fester, föreläsningar, kulturella och fritidaktiviteter, transit- och putboende, skolor och sportlokaler. De har aktiviteter för unga och vuxna medlemmar.

ISF har ca. 500 medlemmar och 150 av dem är pensionärer. I Malmö bor ca 3000 iranier. Men en del av kurder, afghaner, araber, turkmener och azerbajjaner kan förstå och vissa kan även prata persiska så ökar antalet av målgrupper till ca 7000(Yassami, 2012).

ISF är medlem i Sios Syd. Sios Syd arbetar med språk-, kultur-, utbildnings- och andra minoritetspolitiska frågor samt verkar för en implementering av en mångfaldspolitik inom olika samhällssektorer i Skåne regionen. Tahmures är ordförande på Sios Syd och har alltså kontakt med andra invandrarföreningar som är medlemmar i Sios Syd. Han säger att de har olika projekt som serber, albaner, araber, bosnier deltar också i. Han menar med detta att deras målgrupp inte längre är begränsad till iranier utan att den sträcker sig från iranska invandrare till serbiska, albanska, arabiska, bosniska med andra modersmål (Yassami, 2013).

Enligt Yassami har föreningen en bra kontakt och kommunikation med andra invandrarföreningar i Malmö. De har också en bra kommunikation med olika myndigheter och organisationer som Malmö stad, miljöförvaltningen, Malmö stadsbibliotek, konsumentverket, turistbyrån, Garaget, Folksam och Sios Syd samt Skånes universitetssjukhus minneskliniken. Vidare har ISF genomfört olika projekt tillsammans med de nämnda myndigheterna och organisationerna sen den började sin verksamhet.

ISF har radiosändning (Radio Parastoo) på persiska två timmar i veckan. ISF ordnar olika kurser exempelvis i språk, data, musik, målning, dans och hantverk. Medlemmar har också möjlighet att låna eller köpa persisk litteratur, musik och/eller köpa persiska souvenirer och handverk. Dessutom föreningen har i samarbete med Malmö Fritid tillgång till vissa gymnastiksalar runt om i Malmö. Medlemmar har därmed möjlighet till att låna en gymnastiksal för träning. Förutom detta finns bordtennis och fotboll i ISF:s lokal vilket möjliggör för medlemmar att spela för nöjes skull. Rådgivningscenter kan också räknas som en av de viktigaste tjänsterna som ISF erbjuder till sina medlemmar och deltagare.

Föreningen vill utveckla sin verksamhet genom att utsträcka sin fokus även till miljöaspekter. Det innebär att föreningen bestämt sig att arbeta med miljöfrågor vid sidan av sociala frågor genom att dra nytta av sina existerande kapaciteter, resurser och kontakter med sina medlemmar men även med andra föreningar, organisationer och myndigheter. Föreningen kommer att ta en roll som *spridare* av *miljöinformation* bland exempelvis sina medlemmar och deltagare eller kanske bland andra invandrarföreningar i framtiden. Yassami anser att eftersom föreningen har en god och etablerad kontakt med sina medlemmar och

medlemmarna har en god kontakt med andra iranier kan de naturligtvis förmedla miljöinformation vidare till släktingar och kompisar (Yassami, 2012).

5.3.1 Intervjuer med medlemmar och deltagare i ISF

Jag har kategoriserat medlemmarnas intervjuer i tre grupper nämligen unga/nyanlända och medelålderliga samt pensionärer. Nedan presenteras intervjuerna.

5.3.1.1 Pensionärer 65+

Intervjuer visar att flesta pensionärer har kommit till Sverige sen 1980-1990, dvs. de har bott här mer än 25 år. Men de flesta kan fortfarande inte förstå eller prata svenska språket. De brukar titta och lyssna på utländska TV-kanaler och radiosändningar på persiska. De har fått information till avfallshantering på svenska från sin bostadsrättsförening, MKB. Alla säger att deras barn hjälper dem med översättning när de undrar något. Utifrån intervjuer ser jag att hälften av pensionärerna är miljömedvetna och agerar miljövänligt. De har också hög handlingsberedskap. De betonar också att de är muslimer och tror på Gud och vet att naturen är Guds skapelse och Gud tycker inte om ”slösaktigt beteende”. De menar att Gud har skapat naturen för att tjäna människor och de är medvetna om att de bör dra nytta av den på ett ansvarsfullt sätt. De försöker alltså att ta avstånd från överdådigt liv. Det är i strid med Koranens verser om de inte sparar el och vatten eller källsortera sitt avfall, anser de. De har också antropocentrisk synvinkel.

En minoritet av pensionärer låtsades att de redan har tillräcklig kunskap om miljöområdet och redan har kunskap att de bör spara el och vatten, eller källsortera sitt avfall och orkar därför inte lyssna på saker och ting som de redan vet. Jag uppfattar att i enstaka fall finns det skillnad mellan deras hävdande och deras verkliga agerande. Jag menar att de överdriver sitt miljöbeteende, exempelvis de sa att när de hade bott i Iran brukade de källsortera avfall, trots att källsorteringssystemet inte har utvecklats på riktigt i Iran än.

5.3.1.2 Medelålders 40+ - 65-

De flesta medelålderliga har bott här i Sverige för mer än 15 år men de har mest kontakt med sina familjer och kompisar som kommer från hemlandet, Iran. De *pratar* i princip *bara persiska*. Intervjuer med medelålders visar att de är beredda att ändra sitt handlande och livsstilen om de uppfattar att de gör fel. De pekar också på att de följer Guds vilja att inte ha ett slösaktigt beteende. De flesta säger att de gör sitt bästa för avfallssortering eller el- och

vattenbesparing trots att de inte har någon aning om vad som kommer att hända med sorterade avfall eller på vilket sätt de hjälper till en sundare natur och miljö med att vara sparsam med vattenförbrukning.

De har fått information om avfallssortering från sin bostadsrättsförening MKB på svenska. De har även fått papperspåsar för att sortera matavfall. Men de hade ingen aning om vad som kommer att hända med matavfallet eller hur matavfallet kan bli hjälp för miljö. De frågade mig om detta.

De alla är också intresserade av att delta i ett eventuellt miljöinformationsprojekt med syfte att öka deras kunskap och medvetenhet om hur miljön påverkas av det vi gör i vardagen. De flesta tycker att de inte har tillräcklig kunskap om miljö och de är därmed villiga att få information om hur deras livsstil påverkar både miljö och hälsa. De vill gärna också veta om hur deras barn och framtida barnbarn kommer att påverkas av deras handlingar och livsstil. De tänker alltså mycket på barnens hälsa och betonar på att de behöver få information och kunskap om förebyggande åtgärder mot de miljöproblem som hotar deras barn och barnbarns hälsa. En del av de intervjuade har bland annat egocentrisk och en annan del har antropocentrisk synvinkel.

De flesta intervjuade personerna brukar delta på arrangemang som ordnas av ISF. Hälften av dem brukar lyssna på föreningens Radio Parastoo och ibland kolla föreningens webbsida. Men däremot de som inte har direkt kontakt med föreningen brukar alltid kolla föreningens webbsida och lyssna på Radio Parastoo för att få information om eventuella evenemang som anordnas av ISF.

När frågan gäller om valet av miljöinformationsmetoder röstar alla i första hand på film på persiska och i andra hand på bilder med persisk text. Genom film kan de se och lyssna samtidigt. De uttrycker sina åsikter genom att använda talesättet ” *att höra inte är detsamma som att se*”. Med detta påstående menar de att spridning av miljöinformation genom endast radiosändning, föreningens webbsida eller Faceboksida har mindre effekt än en film som är översatt på persiska. En översatt film kan påverka deras känsla effektivare och öka deras kunskap, enligt dem.

Intervjuer visar att de alla använder privatbil och inga av dem brukar cykla. Av intervjuer framkommer också att en del av dem har en hög tendens att förbruka el. De anger Sveriges

väder som viktigaste orsaken till stor elförbrukning. De pekar på Iran som ett land med ”milt väder” med mycket sol och ljus. De menar att kallare väder och mindre sol i Sverige leder till ökad risk för depression hos iranska invandrare. Därför vill de ha många lampor tända för att kompensera bristen på sol och ljus i Sverige. Vi skall observera att iranier även brukar ha en hög belysningsnivå i sina hem i hemlandet.

Dessutom lyfter intervjuer fram att en del av intervjuade tycker att det kanske inte behöver vara sparsamma vid vattenförbrukning med tanke på att vatten i Sverige ofta ingår i hyresavgiften, motsatt i Iran. Intervjuerna visar också att bland dem som kommit hit för länge sedan kan man hitta både en högutbildad och en lågutbildad grupp. Vissa av de lågutbildade grupperna har bott i byar i sitt hemland och inte haft tillgång till kranvatten. Då kan man lätt tänka sig att en del invandrare har en hög tendens till vattenförbrukning här i Sverige med tanke på att de inte har kunskap om hur mycket insatser och energi som står bakom kranvatten.

När frågan handlar om i vilken utsträckning de är beredda att förändra sina handlingar för att minska påverkan på miljö, svarar alla att de är beredda att ändra sina vanor och livsstilar. Av intervjuer framkommer att de har stort intresse av att få en fullständig information om miljö och om hur deras vardagliga handlingar påverkar miljön och människors hälsa. De har alltså en hög handlingsberedskap. Det blir alltså tydligt för mig att de har stort intresse för miljöfrågor när de frågar mig om hur avfall, bilavgaser eller el och vattenförbrukning påverkar miljö och deras familjers hälsa.

5.3.1.3 Unga och nyanlända 18⁺- 40⁻

De har kommit till Sverige mellan 3 månader till ett år och väntar på sina uppehållstillstånd. De anstränger sig för att lära sig svenska språket och kommer alltså till föreningen för att förbereda sig inför SFI, svenska för invandrare.

De flesta har ingen kunskap om miljö och miljöåtgärder. De tycker att det är självklart att man bör hålla rent både i inne- och utemiljön. Dessutom är de väldigt glada att det finns möjlighet i Sverige att källsortera sopor och de tycker att källsorteringssystem gör att människans avfall inte sprids ut i naturen. De tycker att det är synd att det inte finns ett sådant system i deras hemland. Deras information om exempelvis avfallssortering begränsas enbart till de bilder i avfallssorteringsguide som finns i avfallsrum.

I dagsläget brukar de gå eller ta buss men de flesta tänker köpa bil när de får uppehållstillstånd. Den största orsaken till att de inte väljer att cykla är att de skäms att cykla framför andra och vissa säger att de inte kan cykla.

De visar också stort intresse att få miljöinformation om hur våra vardagshandlingar påverkar miljön och hur detta påverkar människors hälsa. Dessutom föredrar de en översatt film på persiska framför andra miljöinformationsmetoder.

Slutligen förhåller sig nästan alla intervjuade personer kring en antropocentrisk synsätt på relationen mellan natur och människa och de menar att de bör skydda naturen för att människor behöver naturens resurser och tillgångar för sitt liv .

5.4 Vilka är de centrala problemen och vad krävs för att lösa dem?

Det finns problem med att nå ut med miljöinformation till icke svensktalande, både kulturella, språkmässiga, kunskapsmässiga och ekonomiska.

5.4.1 kulturella - och språkmässiga problem

Att vara medvetna om kulturella och språkmässiga skillnader som kan finnas inom grupper man vill nå med miljöinformation är viktigt. Yassami (2012) anser att det finns problem med att nå ut med miljöinformation till invandrare som har språkliga och kulturella skillnader. Eftersom de kommer från andra kulturer och vissa av dem inte förstår svenska, samt att de inte tar del av svenska medier blir det svårt att nå fram miljöinformation till dem. En av kanalerna som kan vara användbara när man vill nå ut med miljöinformation till invandrare är invandrarföreningar, vilka har fördelen av att kunna hantera koder och på så sätt kunna tillgodose medlemmarna med miljöinformation utifrån deras språkliga och kulturella bakgrund. En stor fördel med att använda invandrarföreningar som kanaler är att det finns ordförande som kan gå igenom miljöinformationen. Dessa personer har ofta medinflytande i det svenska samhället och de kan både tala och förstå svenska och har dessutom inblick i kulturen som medlemmarna kommer ifrån (Yassami, 2012). ISF kan alltså bidra med att förmedla miljöinformation vidare till iranska invandrare men detta ställer några krav, vilka skall uppfyllas för att föreningen skall kunna börja ta steget mot att sprida miljöinformation till sina medlemmar och deltagare för en hållbar stadsutveckling.

5.4.2 Krav på utbildning och kunskap

Yassami (2012) anser att det finns krav på kunskap och utbildning. För att de skall kunna sprida miljöinformation till medlemmarna på ett effektivt sätt krävs alltså att öka kunskap om miljö och hållbarhetsfrågor hos någon av medlemmarna som senare kan ta ansvar för sändare av miljöinformation, miljöinformatör. Han framhåller att föreningen exempelvis kan ordna föreläsningar, workshops och studiecirkel eller andra möjligheter till sina medlemmar för att sprida miljöinformation men detta ställer vissa krav på utbildning. Han tycker att miljöförvaltningen eller Malmö högskola kan skicka en miljöcoach till dem för att utbilda någon eller några medlemmar som är intresserade av miljöfrågor. Medlemmar som utbildas av miljöcoachen skulle kunna betraktas som föreningens ambassadörer som sedan kan jobba med utspridning av miljöinformation till medlemmar och deltagare. Utsedda medlemmar kan på detta sätt få grundläggande utbildning och kunskap om miljöområdet så att de kan informera medlemmarna om miljö- och avfallsfrågor, enligt Yassami (2012).

5.4.3 Krav på översättning

Yassami (2012) säger att det finns mycket litteratur, artiklar och tidskrifter inom miljöområdet men föreningen behöver översatt material och det innebär att miljöinformation bör översättas till målgruppens språk, bland annat persiska. Utifrån Gripsrud, (2002) ser man att kulturaspekten måste vara med i översättningen. För att få materialet översatt på önskade språk skall man inte bara skicka det för översättning till en översättningsbyrå utan också översättare bör ha fötterna i de båda kulturerna, dvs. den svenska och iranska kulturen.

5.4.4 Krav på ekonomiska medel

Yassami understryker att det finns också krav på ekonomiska medel för att föreningen skall kunna ordna utbildning för de som skall jobba som miljöinformatör i föreningen. Förutom detta behövs ekonomiska medel för att kunna översätta material rörande miljöfrågor.

5.5 Vad framgår av intervjuerna? Framgår någon skillnad mellan iransk och svensk kultur?

Av intervjuer med deltagare och medlemmar i ISF framgår några kulturella skillnader mellan iranier och svenskar. Till exempel, anledningen till att vissa pensionärer låtsas att de vet allt kan jag hitta i *kulturen*. Jag uppfattar att iransk kultur sätter gamla människor i "en respektful

status”. Äldre personer tycker att de har fått stor kunskap och erfarenhet under sitt liv och yngre personer bör lära sig av dem. Det innebär att yngre människor inte har rätt att lära ut till äldre människor, d.v.s. det är ett oacceptabelt beteende om en ung person säger till en gammal person att ” du bör göra så här”.

Jag ser också att *religion* har stor roll för ett miljövänligt beteende. Pensionärerna är religiösa. Alla intervjuade tror på att världen och naturen är Guds skapelse och de kan visa sin tacksamhet mot honom genom att ta hand om naturen. Dessutom understryker pensionärerna att de redan vet att de bör dra nytta av naturens resurser på ett ansvarsfullt sätt. De har alltså en antropocentrisk natursyn. Detta påminner mig om författaren Ouis (2006) som anser att den natursyn som islam förespråkar kan ge muslimer i Sverige skäl att engagera sig i den svenska miljörörelsen. Vidare nämner Ouis religionen islam som den naturliga religionen i sin beskrivning. Hon förklarar att islam som de flesta religioner betonar måttfullhet och förnöjsamhet. Vidare kopplar hon detta till miljörörelsens krav på minskad konsumtion. ”I Koranen fördöms de slösaktiga” och ”den gode muslimen kan förvänta sig belöningar och materiellt överflöd i Paradiset, men måste lära sig acceptera begränsningarna i jordelivet.”(Ouis, P. 2006, s.43-44)

Av intervjuer framkommer också en annan skillnad mellan iranska och svenska kulturer när det gäller *användning av belysning*. De flesta medelålders anser att det känns tråkigt att vistas i en inomhusmiljö med en låg belysningsnivå och därför brukar de oftast använda takbelysning med många tända lampor. Medan svenskar tycker att detta ger en alltför hård belysning. De trivs alltså med att ha en låg belysningsnivå i hemma och brukar ofta tända ljus.

Eftersom det i Sverige ofta ingår vatten i hyresavgiften till skillnad från Iran, tycker en del att de kanske inte behöver vara sparsamma vid vattenförbrukning. Dessutom har de knappt kunskap om betydelsen av en sparsam vattenförbrukning för miljö och människa. Intervjuer tydliggör också en skillnad mellan en högutbildad och en lågutbildad grupp. De som är högutbildade och har bott i stora städer i sitt hemland är mer miljömedvetna och de sätter större värde på kranvatten. Men de som däremot är lågutbildade och har bott i byar i sitt hemland och inte har haft tillgång till kranvatten har mindre kunskap om resursens värde. Då kan man lätt tänka sig att en del invandrare har en hög tendens till *vattenförbrukning* här i Sverige med tanke på att de inte har kunskap om hur mycket insatser och energi som står bakom kranvattnet, d.v.s. de tar inte hänsyn till värdet av vatten.

När det gäller *användande av privat bil* ser vi att alla medelålders och unga nyanlända som intervjuades har hög tendens att använda privat bil. Detta beteende kan ha en kulturell anledning. Ur ett kulturperspektiv ser vi att medelålders och unga iranier i stor utsträckning är *lyxinriktade*. De tycker att man bör äga och använda sin egen bil heller än att använda kollektivtrafik eller cykel. De kopplar alltså detta till sin status i samhället där de lever i. I stora städer i Iran cyklar nästan enbart barn för träning och nöjes skull på gård eller på speciella platser för cykling. På fritiden kan det hända att vuxna cyklar men inte för att färdas till jobbet eller skolan.

Vidare framgår det i intervjuer att en del av de medelålders och alla nyanlända medlemmar har begränsad information om avfallssortering. Jag menar att deras information begränsas enbart till bilder i den avfallssorteringsguide som finns i avfallsrummet. De flesta medlemmar har fått information om avfallshantering från sin hyresvärd MKB men informationen är bara på svenska. De har även fått papperspåsar för att sortera matavfall. Men de har ingen aning om vad som kommer att hända med sorterade avfall eller på vilket sätt de hjälper till en sundare natur och miljö med sitt handlande. De vill också ha kunskap om hur avfall skall sorteras och var avfall hamnar efter sopsorteringen samt hur deras el - och vattenförbrukning påverkar miljön. Medlemmarnas tendens till en hög belysningsnivå och användandet av egen bil tydliggörs också genom intervjuerna.

Förutom detta visar intervjuerna med medlemmar i ISF att de prioriterar film på persiska framför andra metoder för spridning av miljöinformation. Däremot röstar minoriteten på bilder med persisk text.

Majoriteten av de som intervjuades har stort intresse för miljöinformation därför att de tycker att de inte har tillräcklig kunskap om miljö och de är därmed villiga att få information om hur deras vanor och livsstil påverkar både miljö och hälsa. De intervjuade medlemmarna som har barn tänker mycket på barnens hälsa och betonar att de behöver få information och kunskap om förebyggande åtgärder mot de miljöproblem som hotar miljön, deras barn och barnbarns hälsa. Förutom en del av pensionärerna är alla intresserade av att delta i ett eventuellt miljöprojekt med syfte att öka deras kunskap och medvetenhet om hur miljön påverkas av det individen gör i vardagen. Detta kan jag tolka som att de flesta medlemmarna har stort engagemang för *miljöfrågor*. Intervjuerna tyder dessutom på att de flesta är bereda att ändra sina vanor och livsstil om de uppfattar att de gör fel.

5.6 Vilken form av miljöinformation och vilka metoder passar ISF:s medlemmar för att kunna påverka deras miljöattityder och ändra deras ohållbara beteende utifrån teorier, nulägesbeskrivningen och genomförda intervjuer?

Eftersom ett stort antal av de intervjuade medlemmarna har hög konsumtionsnivå av el och vatten och har stor användning av privat bil samt har bristande kunskap om källsortering men även bristande kunskap om konsekvenser av sina handlingar, så kan jag dra slutsatsen att det behövs miljöinformation för att nå fram till förändringar i medlemmarnas ohållbara attityder och beteenden.

Utifrån teorier, nulägesbeskrivningen och genomförda intervjuer anser jag att man bör välja en kombination av olika metoder, bland annat att översätta och dubba miljöfilmer till persiska, att använda tydliga och förklarande bilder med persisk text och att ordna utbildningsprogram eller studiecirkel samt via miljöcoach/ miljöinformatör.

Utbildningen skall visa hur våra vardagliga handlingar påverkar hälsa hos våra barn och barnbarn eller efterkommande generationer. Dessutom är det nödvändigt att medlemmarna får kunskaper om exempelvis kretslopp och energiflöde (WWF, 2007 lärande och delaktighet). Bilder tillsammans med dubbade filmer kan påverka medlemmarnas känslor och upplevelse som kan leda till beteendeförändring. Informationsmaterialet kan alltså ge en upplevelse som belyser hur mycket individens handling faktiskt betyder för miljön (Lindén, 1994).

Informatören skall vara en förebild för medlemmarna och de skall ha förtroende för informatören. Informatören skall utforma miljöinformationen för att passa målgruppen så mycket som möjligt. Det har bland annat stor roll att miljöinformationen utformas med hänsyn till medlemmarnas bakomliggande värderingar, natursyn och kulturella samt religiösa betingelser (Lindén, 1994; Nitsch, 1998; Johansson, 2012; Björnson, 2012; Sarvik, 2012). Det har därför stor roll att börja miljöinformationen med utgångspunkt från den islamiska religionen och koranverser, särskild för pensionärerna. Vidare bör kulturella skillnader beaktas. Detta gäller exempelvis pensionärernas krav på respekt vid lärande inför andra personer.

Miljöinformationen bör utformas så att vikten av att både värna miljön och de negativa konsekvenserna för människors hälsa och miljö om man gör fel, blir tydliga och förstådda av medlemmarna. Trots att människor lättare engageras av ett skrämmande budskap som leder till oro och ångest skall miljöinformatören vara försiktig med skrämmande budskap eftersom dess påverkan varierar mellan individer. Ibland kan det hända att mottagare blir passiva, d.v.s. *inlärdd hjälplöshet*. Tillståndet skall alltså undvikas att uppkomma till följd av informationsinnehåll som endast trycker på att informera om miljöproblem utan handlingsalternativ (Lindén, 1994). Den översatta miljöinformationen bör därför erbjuda olika förslag på åtgärder för att förebygga negativa miljöeffekter. De förslagna åtgärderna skall också uppfattas som lätta att vidta (Borgstede, 2002; Lindén, 1994). Informationen bör dessutom visa att miljöåtgärder är effektiva och kan minska vår klimatpåverkan. Vidare kan kunskapen exempelvis belysa att cykling prioriteras högt och är norm här i Sverige och att cykla inte signalerar att cyklisten har en låg status i samhället utan tvärtom att det är ett tecken på att cyklisten har ett miljöanpassat beteende och tar hänsyn till miljön, dagens och kommande generationer.

Vidare kan jag tänka mig att miljöinformationen bör visa kretsloppet för att senare förklara hur exempelvis slängda batterier eller olika sorters avfall avbryter kretsloppet och påverkar dagens och kommande generationers hälsa och levnadsmöjligheter. Så här kan miljöinformation väcka känslor och tankar kring hur vårt handlande påverkar både miljön och hälsan.

För att medlemmarna skall ändra sitt beteende och livsstil krävs alltså att de faktorer som påverkar deras handlingskompetens påverkas bland annat ökade kunskaper och att det erbjuds olika möjligheter och personlig drivkraft, både inre och yttre motivation. De skall få kunskap och känsla av att de kan och har möjlighet att ändra sitt beteende. Utvecklingen av deras handlingskompetens har alltså en betydande roll för att påverka deras sätt att leva (WWF 2010, lärande på hållbar väg)

5.7 Projektförslag

En strategi för att utveckla medlemmarnas miljöintresse och öka deras miljökunskap särskilt om betydelsen av avfallssortering, el- och vattenbesparing samt användning av cykel och kollektivtrafik kan vara en kombination av olika metoder. Mitt förslag är att översätta och dubba miljöfilmer till persiska, översätta texter på tydliga och förklarande bilder till persiska

och utbilda två av föreningens medlemmar till miljöinformatörer samt ordna utbildning i form av seminarier som skall hållas av informatörerna på persiska.

Jag har särskilt stämt av budget, tidplan och datum för projektstart, behov av resurser samt möjliga intressenter och samarbetspartner i projektorganisation.

Del C

Förstudie/projektplan

6. Persiskt miljöinformativt projekt

Nedan beskrivs organisationen och planering av informationsprojektet.

6.1 Projektorganisation

	Namn	Tel	E-post
Projektbeställare	Tahmoures Yassami	070-7531004	tahmoures@isfmalmo.se
Projektledare	Nafiseh, Farzin Saba	072-2088380	nafisehfarzinsaba@yahoo.com
Projektdeltagare	2 medlemmar från ISF.		

6.2 Bakgrund

Malmö stad har som mål att göra hållbarhet verkligt för alla malmöbor (Miljöprogram för Malmö stad 2009-2020). För att uppnå en hållbar utveckling krävs ökad kunskap och engagemang samt intresse för miljöfrågor. Dessutom är det oerhört viktigt att miljöinformation når ut till alla så att alla kan delta i utvecklingsprocessen. Utmaningen att göra Malmö världsbäst på hållbar stadsutveckling kräver alltså att alla, både svenskar och invandrare med annat språk och kultur, arbetar mot gemensamma mål. Miljöinformation till icke svensktalande invandrare bör alltså utformas utifrån deras bakgrund, språk, kultur, normer och natursyn för att kunna påverka deras beteende och handlingar (se del A & B).

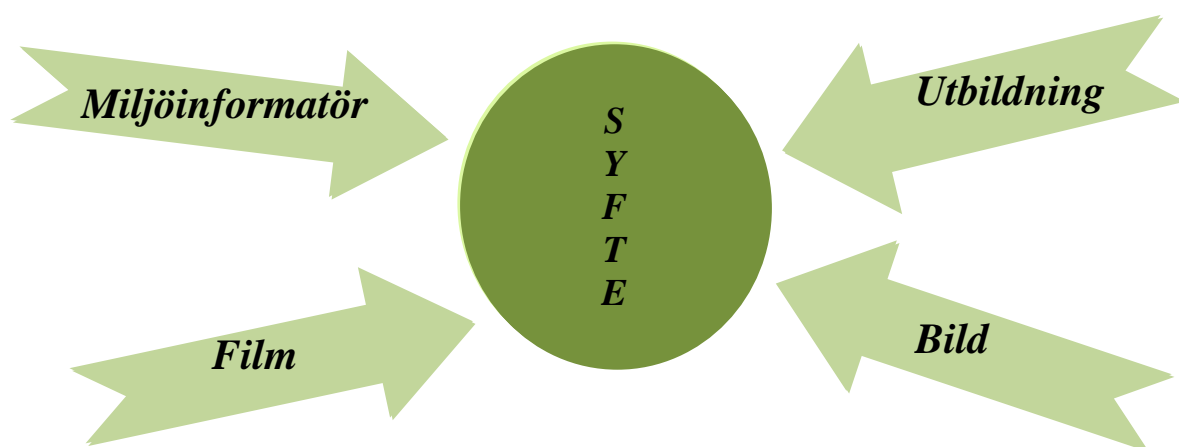
Persisk miljöinformativt projekt baseras i hög grad på projektet Hodi Malmö, somalisk förening. Den planerade tiden för projektet är 7 månader. Tanken är att spridning av miljöinformation i projektet skall ske genom utbildning i form av seminarier med översatta material i form av förklarande bilder med tillhörande översatta texter och dubbade filmer. Syftet med seminarier är, bland annat, att medlemmarna skall göra ett antal förbättringar ur miljösynpunkt i sin vardag. Seminarierna kommer att ledas av två medlemmar som skall utses av projektledaren i samråd med projektbeställaren och de skall bli arvoderade. De kommer att få både grundläggande och fördjupad miljöutbildning med syfte att bli miljöinformatörer för att kunna informera om och svara på medlemmarnas frågor kring miljö.

Projektledaren kommer att informera och förbereda medlemmarna inför projektet genom direkt kontakt, föreningens hemsida och Facebooksida samt genom Radio Parastoo. Projektledaren och projektbeställaren kommer också att ordna ett informationsmöte med alla medlemmar och deltagare i ISF:s lokal. Syfte med informationsmötet är att göra en intresseanalys och se vilka av dem som är intresserade av att delta i projektet och utbilda sig inom miljöområdet. Därefter sätter projektledaren samman en projektgrupp med två medlemmar från ISF, där även projektledaren själv ingår. Projektdeltagarna rekommenderas att läsa den här förstudien för att få en förståelse kring problemet och avgörande faktorer för att lösa det. Efteråt går projektgruppen tillsammans igenom förutsättningar, resurser och behov så att alla förstår sitt uppdrag och känner till sin roll i projektet. Projektledaren kommer att lyssna, tolka och omsätta mångfalden av idéer men även försöka åstadkomma enighet mellan de olika idéerna samt ha kontroll över både meningsgivande och meningstagande processer. Vidare kommer det att tas frågor om arbetsfördelning, projektets stora problem och krav samt metod. Projektledaren delar alltså ut information och arbetsuppgifter samt ger instruktioner för metod vid utförande.

Utöver detta utförs en intressentanalys för att se vem som påverkar och påverkas av projektet. Innan fortsätter projektgruppen att ta nästa steg görs en uppföljning med beslut om hur de skall gå vidare.

6.3 Projektets olika delar

Projektet är uppbyggt av fyra delar: filmöversättning, översättning av texter på bilder, utbilda miljöinformatör och utbildning i form av seminarier.

6.3.1 Miljöinformatör

Medlemmar som är intresserade av och vill få utbildning inom miljö kommer att anmäla sitt intresse för att delta i projektet. De bör uppfylla vissa krav, bland annat att de bör ha ett stort engagemang för miljöfrågor och de bör kunna läsa och prata svenska bra. Eftersom det är viktigt att medlemmarna har stor förtroende för de valda personerna, som skall utbildas som miljöinformatörer, kommer det att ske en omröstning för att se vilka av de anmälda personerna som har förtroende hos andra medlemmar. I värsta fall anmäler bara två medlemmar intresse för deltagande i projektet. Då skall de väljas utan att någon omröstning sker. I vanliga fall intervjuar projektledaren de personer som har valts utifrån omröstningsresultat. Två av dem som uppfyller kraven väljs, en person från pensionärgruppen och en annan från medelåldersgruppen.

De får läsa förstudien för att få en förståelse kring problemet och avgörande faktorer när det gäller problemlösning. Projektledaren får dem att förstå uppdraget och känna till sin roll i projektet samt vad som förväntas av dem. Vidare kommer de att skickas till miljöutbildning exempelvis Ekocentrum i Göteborg, för att de får kunskap om miljö och hållbar utveckling, särskild om aktuella miljöfrågor i projektet

De två blivande miljöinformatörerna har ansvar för att sprida kunskap och väcka intresse om miljö- och hållbarhetsfrågor hos medlemmarna.

Tanken är att miljöinformatörerna skall hålla i de planerade seminarierna. Filmer, bilder och all miljöinformation som har samlats och översattas till persiska för att utbilda och informera medlemmarna om miljöfrågor presenteras på seminarierna. Miljöinformatörerna kommer alltså att fungera som seminarieledare, informatörer, utbildare och vägledare för medlemmarna.

Miljöinformatörer kan även efter projektets slut utses av föreningen som ambassadörer, vilka har ansvar att informera om miljöfrågor till både medlemmarna och andra invandrare som har kontakt med föreningen. Med det menar jag att föreningen kan skicka dem som sina ambassadörer till alla platser som den befinner sig i, såsom konserter, fester, föreläsningar, kulturella och fritidsaktiviteter, transitboende och putboende (permanent uppehållstillstånd boende) - ett boende för barn och ungdomar som fått permanent uppehållstillstånd i Sverige - samt skolor och sportlokaler, för att sprida miljöinformation till dessa invandrare. Så här kan de hjälpa ISF att integrera miljöfrågor och sociala frågor i sin verksamhet.

6.3.2 Film och bild

Upphovsrätt

Upphovsrätt är rättsreglerna om skapande upphovsmäns rättigheter att bestämma över hur deras verk får användas. I alla filmprojekt bör upphovsrätten beaktas. Upphovsrätt omfattar både den ideella och den ekonomiska rätten. Den ideella rätten handlar om rätten för upphovsmannen att bli namngiven i samband med att verket nyttjas. Dessutom handlar det om rätten att opponera sig mot om verket ändras eller görs tillgängligt för allmänheten i en form som är kränkande för upphovsmannens rykte. Den ekonomiska rätten är rätten till ersättning för verket när det utnyttjas genom exempelvis kopiering, visning eller vidareförsäljning. Den ekonomiska upphovsrätten innebär alltså rätten att tillåta eller förbjuda varje form av kopiering av verket och rätten att göra verket tillgängligt för allmänheten. Rättigheterna avser verket både i dess ursprungliga form och när det finns tillgängligt i en ändrad form, till exempel i översättning och bearbetning. Enligt upphovsrättslagen tillhör alla rättigheter från början upphovsmannen men senare kan de i viss mån gå över till annan (Justitiedepartementet, 2005). Eftersom det i projektet kommer att användas redan producerade material i form av bilder och filmer från exempelvis Naturvårdverket, Sysav, och Göteborgsmiljöförvaltning bör upphovsrätten beaktas, både den ideella och den ekonomiska. Nedan förklarar jag hur materialet kan användas i projektet med hänsyn till upphovsrätsfrågor.

Vi ser exempel på några källor till filmklipp och bilder som utgår från olika teman inom miljöområdet.

Miljöutbildarna <http://www.milou.se.com/> Information inom miljöområdet

Naturvårdverket <http://www.youtube.com/watch?v=9BOOHt324Wg> När klimatet ändras

Sysav <http://www.youtube.com/watch?v=4bmhNjc4mQ4Tema> Avfallshantering och återvinning

Göteborgsmiljöförvaltning www.goteborg.se/miljokunskapibild Enkla och förklarande bilder

Till exempel Miljöutbildarnas hemsida innehåller information inom miljöområdet i olika

Bild 1, Källa: Miljöutbildarna

teman såsom ekosystem, kretslopp, relation mellan naturen och människan, miljöproblem samt avfall och källsortering. Därför är den här hemsidan en bra kunskapskälla för seminarierna. Förutom detta kommer de två valda medlemmarna att använda den här hemsidan för att öka sina miljökunskaper.

Enligt Louise Wersäll (2012) på Miljöutbildarna är det tillåtet att översätta materialet för detta projekt. Hon är författare, d.v.s. innehar ideell upphovsrätt. Ekonomisk upphovsrätt till materialet äger Miljöutbildarna HB. Wersäll (2012) betonar att man kan använda och översätta materialet, men man får inte sälja och ta betalt för detta.

Det finns instruktiva bilder i kombination med enkel svenska på Göteborgs Stads hemsida. De är bland annat inom ämnena: klimat, vatten, avfall, miljön hemma och livsmedel samt hälsa. Dessa bilder med översatta texter kommer att användas i seminarierna. Enligt Heléne Bendsjö-Wiström (2013), kommunikatör på Göteborgs miljöförvaltning, är det tillåtet att använda bilder och illustrationer som kommer från miljöförvaltningen i projektet om man anger källa, fotograf, illustratör och bildidé för varje bild. Men de bilder som inte kommer från miljöförvaltningen måste man fråga respektive illustratör och fotograf eller organisation om det är ok att använda .

Presschefen på Naturvårdsverket, Anneli Nivré (2012), anser också att det är tillåtet att översätta tillhörande filmer. Vidare säger kommunikationschef på Sysav Gunilla Carlsson (2013) att eftersom Sysav äger rätten till filmer måste de i varje enskilt fall ge eventuell tillåtelse om någon vill använda den. Detta sker utifrån vilken upphovsrätt de själva har med respektive från leverantören.

Val av filmer och tydliga bilder

Projektgruppen kommer att välja bilder och filmer som är relevanta för projektets syfte. Det har avgörande roll att de valda filmerna utgår från olika teman, bland annat hållbarhets- och klimatfrågor, avfallshantering, betydelse av besparing av både el och vatten samt konsekvenser av bilanvändning. Film och bild kan i det här fallet ses som verktyg för att sprida kunskap om och väcka intresse för miljöfrågorna för att få medlemmarna att ändra sitt beteende. Beroende på vilken åldersgrupp seminarier riktar sig till varierar i viss mån deras innehåll och upplägg. Genom filmerna kommer att visualiseras hur vårt handlande, exempelvis vårt avfall och CO₂-utsläpp samt vår el- och vattenförbrukning påverkar naturen och dess resurser som är nödvändiga för allt liv på jorden. Med hjälp av filmerna visas alltså att miljöproblem påverkar hälsa hos både dagens och framtida generationer.

Filmerna och bilderna presenterar olika åtgärdsalternativ och visar på vilket sätt varje alternativ kan hjälpa till att reducera eller åtgärda problemen. De visar dessutom graden av effektivitet i de åtgärder som föreslås för att medlemmarnas känslor och upplevelser påverkas

i riktning mot önskat beteende. I vissa delar presenteras miljöinformation utifrån ett individuellt öde som medlemmarna kan identifiera sig med, vilket kan ge stor effekt. Detta kan leda till att de inte väljer bort informationen utan tar sig tid och funderar på budskapet (se del A).

Översättning till persiska

Före genomförande av seminarierna kommer allt material, filmer och texter på bilder att översättas från svenska eller engelska till persiska för att bli begripligt för medlemmarna. Översättningen av filmer innebär att göra *engelskt* eller *svenskt* talspråk till *persiskt skriftspråk*. Filmöversättningen tar ungefär två veckor. Den översättande personen kommer att vara en iranier som har fötter i båda kulturerna, d.v.s. den iranska och den svenska.

Dubning till persiska

Dubning av filmklipp sker av projektledaren i ISF:s lokal. Dubbad film har fördelar i jämförelse med film med undertext. Dubbad film gör att medlemmarna slipper att lägga tid på att läsa texten och de förstår filmen genom att lyssna medan de tittar på den. Dessutom kan personer som är icke - läskunniga eller har nedsatt synförmåga följa med i handlingen.

6.3.3 Seminarier

Informationsspridning om projektet och de planerade seminarierna sker via Radio Parastoo, föreningens hemsida och - Facebooksida. Seminarierna hålls på persiska och filmerna är redan dubbade till persiska. Projektet omfattar tiotals seminarier, fem seminarier för unga/nyanlända och medelålders medlemmar och fem seminarier för pensionärer. Det tar fem veckor för seminarierna, ett seminarium per vecka för varsin grupp, d.v.s. två seminarier per vecka. Seminarierna är en och en halv timme långa, inklusive en halvtimmes paus. Seminarierna äger rum på ISF:s lokal. De leds av de två blivande miljöinformatörerna. Seminarierna för pensionärer leds av den blivande miljöinformatören som är pensionär. Detta eftersom de gamla knappt accepterar att de kan lära sig av en yngre person, d.v.s. unga har inte "rätt" att lära ut till de gamla. På detta sätt kan effektiviseras informationsspridningen genom att avlägsnas både kulturella - och språkmässiga skillnader.

Inför varje seminarium understryker Yassami, ISF:s chef, den personen som medlemmarna har stort förtroende för, vikten av seminariet genom en kort tal. Han själv deltar också i seminarierna.

6.4 Syfte

Syfte med projektet är att genom ISF:s resurser nå ut med miljöinformation till medlemmarna med *språkproblem*, vilket hindrar dem att få information kring miljöfrågor genom vanliga kanaler i svenska samhället så som svenska media, tv, radio och tidningar. Projektet syftar alltså att väcka engagemang och intresse för miljöfrågor bland ISF:s medlemmar och deltagare för att de i sin tur skall inspireras till sortering av avfall, användning av cykel och/eller kollektivtrafik och minskad el- och vattenförbrukning. Övergripande syfte bakom informationsspridningen är att kunna påverka beteende och livsstil för en hållbar utveckling med tanke på att miljöaspekten syftar till att utveckla ett samhälle där vårt beteende och våra handlingar ger minsta möjliga negativa påverkan på miljön och den globala uppvärmningen (Ullstad, 2008).

6.5 Mål

Projektets mål

- Några relaterade filmklipp (sammanlagt ca. 60 minuter) skall översättas till persiska
- Texter på ett antal relevanta och förklarande bilder skall översättas till persiska
- 2 medlemmar skall genomgå miljöutbildning och bli miljöinformatörer
- 10 seminarier skall genomföras för ISF:s medlemmar. 5 seminarier för unga/nyanlända och medelålders och 5 seminarier för pensionärer.

6.6 Resultat

- Ökad kunskap om hur avfall, användning av privatbil samt el- och vattenförbrukning påverkar miljö och människans hälsa.
- Ökat antal av medlemmarna som sorterar sitt avfall, använder cykel/kollektivtrafik och minskar sin el- och vattenförbrukning.

6.7 Tid och plats

Projektet föreslås starta den 1 januari 2014 och sluta den 31 juli 2014. Projektet kommer att genomföras i ISF:s lokal.

6.8 Projektgruppen

Projektgruppen består av projektledare och två engagerade medlemmar från ISF.

6.9 Avgränsningar

Projektets målgrupp är enbart medlemmar i iransk svenska föreningen. Med det menar jag att projektet inte syftar direkt till andra iranska invandrare som bor i Malmö. Vidare har projektet enbart fokus på att öka miljömedvetenhet kring och stimulera medlemmarna till sopsortering, användandet av cykel och kollektivtrafik samt vatten- och elbesparing. Projektet skall också ge grundläggande miljökunskaper så att målgruppen får förståelse om betydelse av de nämnda åtgärderna.

För förverkligandet av projektet har ISF ansvar för att söka finansiering för projektet innan det startar. En tänkbar finansiär är "Malmö stads miljöanslag". Under 6.16 "Finansiering, budget och resursbehov" kommer att förklaras mer om finansieringen.

Föreningen har även ansvar för rekrytering av projektledare. Utöver detta är det tänkt att vissa kompetenser eller tjänster köpas in utifrån, till exempel för översättning av material för projektet. I ansvarskortet kommer dessa att benämnas som extern part.

6.10 Intressentanalys och kravspecifikation

I nedanstående tabell presenteras projektets intressenter, vilka aktörer som påverkas av projektets process och - resultat samt vilka som skulle kunna vara intresserade av projektet. Dessutom presenteras vad de tillför projektet i form av resurser och kompetenser men även hur de påverkar projektet. Förutom detta anges de specifika kraven som en del av intressenterna ställer på projektet. För övrigt anges vilka strategier som är lämpliga i relation till respektive intressent.

* 1=hög, 2= medel, 3= låg

Intressent	Förväntningar	Resurser och kompetenser	Roll i projektet	Hur intressenten påverkas av projektet	V i k t	Relationsstrategi
Iransk Svensk Förening, ISF	<ul style="list-style-type: none"> - Projektet skall genomföras inom ramen för budget. - Projektet skall ske inom definierade tidsramen. - Projektet skall väcka intresse hos medlemmarna så att de inspireras till sortering av avfall, användning av cykel/ kollektivtrafik och minskning av el och 	<ul style="list-style-type: none"> Intresse för hållbar- utveckling Goda sociala kontakter och nätverk. Känd mellan Iranska invandrare . Medlemmarna har förtroende för ISF. Erfarenheter, kunskaper 	Projektbeställare	<ul style="list-style-type: none"> Får stöd i uppdraget att bidra till en hållbar utveckling. Får nyare roll i sin verksamhet. Blir ett betydande exempel för andra invandrar föreningar i Malmö. Får bättre ekonomiskt tillstånd efter ökat antal av 	1	<ul style="list-style-type: none"> Projektledare rapporterar fortlöpande till projekt beställare. Närvarande vid möten och seminarier

	vattenförbrukning. - Medlemmarna skall bli engagerade i och informerade om miljöfrågor. - Seminarier skall inte vara långa så att pensionärer blir trötta. De skall ha kul vid varje seminarium genom fika paus, musik (helst livemusik).	hemsidan, radio (Parastoo), lokal		medlemmar.		
ISF:s medlemmar	- Utbildning i form av seminarier skall hållas på persiska. - Utbildningen skall vara lätt och förståelig. - Budskapet skall både synas och höras ex, film. - Allt material skall vara översatta på persiska.	En del miljökunskap. De flesta är engagerade i miljöfrågor. Högt socialt kapital Samma språk, kultur och religion (tillhör en social grupp).	Brukare/ Målgruppen	Ökad förståelse för hållbar utveckling . Ökad kunskap och förståelse om miljö- problem. Informerad om de kan göra någonting åt miljö- problemen genom att exempelvis använda av cykel och kollektiv- trafik, spara el och vatten samt källsortera avfall.	1	Projektledare & miljöinformatörer samt projektbeställare har kontakt med medlemmarna genom både tal, facebook, projektets hemsida och Radio Parastoo. De inbjuds att delta i seminarier
Projektledare	- Välorganiserat projekt med tydlig målsättning. - Förtroende	Projektledare behöver vara kreativ och öppen för nya idéer. Kompetens & förmåga som behövs för att projektet skall lyckas. Kunskap och utbildning inom miljö. Samma språk och kultur som föreningens medlemmar	Projektledare	Får ett intressant uppdrag. Har möjlighet att utföra uppdraget utifrån sin kunskap, kompetens och förmåga. Får nya erfarenhet	1	
(Två medlemmar av ISF) Blivande miljöinformatörer	- Deras kunskap och information om miljö skall ökas.	Engagerad i miljöfrågor. Utbildad i miljöfrågor Samma språk, kultur & religion som föreningens medlemmar. Medlemmar har förtroende för dem.	Projekt-deltagare	Får kunskap och utbildning inom miljö. Får ett intressant uppdrag och nya erfarenheter.	1	Projektledaren har kontinuerlig kontakt med miljöinformatörer
Finansierare ex . Malmö stads miljöanslag	- Regler för beviljande av medel följs . - Projektet skall uppfylla de mål som ställts upp, inom ramen för tidsplanen och till utsatt budget.	Ekonomiska resurser, pengar	Finansierare	Avgör om projektet genomförs eller ej.	1	Kontakt och uppföljning enligt finansierarnas villkor och anvisningar.
Malmö Stads miljöförvaltning Sysav Miljö- utbildarna Göteborgs miljöförvaltning	- Beaktas upphovsrätten, både den ekonomiska rätten och den ideella rätten. - Alltid anges källa, fotograf/illustratör och bildidé. - Tillhörande material i form av filmer och text i bilder skall översättas korrekt.	Källor till filmer och bilder. Källor till information & kunskap inom miljö.	Kunskaps-utbyte	Får stöd för att nå ut med sina budskap till persisktalande invandrare . Sina budskap översättas på ett annat språk än svenska/ engelska. Därmed förmedlas miljöbudskapet till fler personer. De har intresse av projektets resultat.	1	Kontaktas av projektledaren i god tid.
Översättningsfirma	-En redan producerad engelsk/svensk film skall översättas till persiska språket med en bestämd kvalitet under en	Kunskaper inom Översättning. Översättare är en iranier.	Extern part		1	Kontaktas av projektledare i god tid. Det är viktigt att vara väldefinierade mellan

	bestämd tid.					projektledare och översättningsfirma både tidsdimension, kostnad och önskad kvalitet innan översättningen sätts igång
Andra invandrar-föreningar ex. iransk/ arabisk/ afghansk/ kurdisk/ albanisk	- Bidra med kunskap kring metoder och utformning av miljöinformation i syfte med förändring av beteende hos icke svensktalande invandrare.	Socialt nätverk. Kontakt med sina medlemmar. Samma kultur och språk med sina medlemmar.	Framtida brukare	Får möjlighet ta del av materialet och metoder för spridning av miljöinformation till sina medlemmar. Deltar i arbete för hållbar stadsutveckling.	2	Informeras om projektet genom föreningens hemsida & - Facebooksida samt Siossyd. (Yassami är ordförande för Siossyd)

Projektets olika intressenter	Iransk Svensk Föreningen, ISF	ISF:s medlemmar	Projektledare	Två projekt-deltagare (miljö-informatörer)	Finansiär ex. Malmö stads miljö-anslag	Malmö Stads miljöförvaltning Miljöutbildarna Göteborgs miljöförvaltning osv.	Översättnings-firma
Hur intressenten påverkar projektet	Har stor påverkan på projektet. Ger projekt-ledaren förutsättningar för genomförande av projektet.	Deras intresse för deltagande i seminarierna avgör om syftet med projektet uppnås.	Har det övergripande ansvaret för genomförande av projektet. Projektet påverkas av projektledarens kompetens och erfarenheter.	Påverkar hur information om miljö presenteras till medlemmarna . Påverkar hur medlemmarna förstår och uppfattar miljö informationen.	Avgör om projektet genomförs eller ej.	Påverkar vilken information som når medlemmarna. De redan producerade filmerna förkortar tiden och minskar kostnader för projektets genomförande.	Påverkar projektet genom sin översättning av materialet, filmer.

6.11 Milstolpar, gantt-schema och ansvarskort

I nedan stående tabell presenteras projektets milstolpar eller viktiga hållpunkter i projektet. Dessutom presenteras nedan vilka acceptanskriterier som bör uppfyllas inför varje milstolpe. I tabellen anges också hur ansvaret i arbetet med att nå milstolparna är fördelat. Vidare ger tidplanen och gantt-schema ett överblick över projektets planering och tidsåtgången hos de olika delarna i projektet.

A = ansvarar, U= utför arbetet, I= informeras, D = deltar, R = rådfrågas

		Tidsplan (Jan 2014 till slutet av Juli 2014)							Ansvarskort			
Milstolpar	Acceptanskriterier	Jan	Feb	Mars	April	Maj	Juni	Juli	P	P	F	E
									L	D	O	X

Intressent-analys	Kontakter med viktiga Intressenter har tagits.									A U		I	
Informations spridning	Informera alla medlemmarna om projektet och planerade seminarier genom föreningens hemsida & - Facebooksida, Radio Parastoo. Information om tid för informationsmöte meddelas också.									A U		R I	
Informations möte	Presentation av projektet för medlemmar.									A U		D I	
Val av 2 medlemmar	Intervjua och välja två engagerade & förtroende medlemmar för miljöutbildning									A U		R I	
Projekt grupp skapad	Två medlemmar är redan valda									A U	D I		
Styr dokument är fastställt	Gemensam planering									A U	D I	D I	
Miljö- utbildning	Skickas de två valda medlemmarna till miljö- utbildning									A U		I	
Miljö- kunskap	2 medlemmar får kunskap & information om miljöfrågor med hjälp av Miljöutbildarnas hemsida.									A U		I	

Val av film & bild	Hitta & välja filmer/bilder efter olika teman (upphovsrätt)									A U	U	I	
Skicka filmer för översättning	Filmer skickas till översättnings företag för översättning									A		I	U
Bild översättning	Översättning av texter på bilder									A U		I	
Film dubbning	Med hjälp av externpart sker dubbning									A U	D	I	U
Anskaffning av materiella behov	Skaffa materiella behov för seminarier t.ex stolar, tv, dvdsplare...									A	U	U	
Utbildning i form av seminarier	10 seminarier 5 st. för unga & ny anlända. 5 st. för pensionärer									A	U	D	I
Sista möte med medlemmarna	Hållbarhets analys genom enkäter & intervjuer med medlemmarna									A U	D	D	I
Projektet avslutas	Analys, utvärdering & överlämning av projektet till ISF									A U	I	I	

6.12 Riskanalys

Nedan stående tabell presenterar de negativa händelser som kan inträffa och påverka projektet. Dessutom redogörs för hur varje risk kan förebyggas/hanteras samt vem som är ansvarig för att risken bevakas/åtgärdas.

***Projektledare= PL Projektbeställare= PB Miljöinformatör/er= MI Projektgrupp= PG Medlemmar/na= M**

Händelser som kan påverka projektet negativt	Bedömning av sannolikhet (1-5)*	Bedömning av konsekvens för projektet (1-5)*	Miniriskvärde (1-25)	Hur hanteras risken i projektet	Ansvarig för bevakning/åtgärd
Bristande motivation som leder till att M inte deltar i seminarier	2,5	5	12,5	Hur information om projektet presenteras genom de olika kanalerna och hur den presenteras på informationsmötet i början av projektet . Inflytande och god kommunikation mellan M och MI. Det behövs paus inom varje "lektion" och pausen skall ackompanjeras med musik och lätt persisk mat för en bättre trivsamt hos deltagare.	PL
Att inte få ekonomisk stöd	3	5	15	Att förankra projektiden i verksamheter som kan bidra till att ekonomiska medel utdelas. Att ansöka för ekonomiskt stöd tidigt.	PB
Om ingen medlem anmäler intresse för deltagande i projektet	1	4	4	Hur information om projektet presenteras genom de olika kanalerna eller hur den presenteras på informationsmötet i början av projektet har stor roll för att motverka risken. Om detta händer då skall rekryteras en MI för projektet av PB	PL
MI lämnar projektet innan projektet är avslutad	2	4	8	Att skapa möjlighet för en bra kommunikation och interaktion mellan de två MI och även mellan dem och PL samt mellan dem och M. Även om en av dem lämnar projektet kan den andra personen hjälpa och ta hennes/hans ansvar. Projektledaren med sin miljökunskap kan också hjälpa den andra vid seminarierna.	PL
PL lämnar projektet innan projektet är avslutad	2	5	10	PL skall få attraktiva arbetsförhållanden och bra anställningsvillkor . Den kompetens projektledaren sitter på kommer att vara svår att ersätta. Men om PL lämnar projektet är det bästa alternativet förmodligen att en av de två MI träda in.	PB
Om filmer inte uppfyller syfte med projektet.	2	4	8	Att planera noggrant från början . Att dubbelkolla de valda filmerna innan börjas arbetet med översättningen.	PL
Filmer blir inte rätt översatta	1	4	4	PG har ansvar för rättning av eventuella misstag. Vid seminarier skall eventuella fel rättas av MI som håller seminarierna.	PL & PG
Projektet går över tidsplaneringen	2	3	6	Att kontinuerligt avstämna mot projektplan för att tidigt identifiera problemet.	PL
Tekniska fel på dator, tv, dvd-spelare vid seminarier och filmvisning	1	3	3	Att dubbelkolla de tekniska systemen i förväg.	PL
Lokal och materiella tings är inte tillräckliga	1	3	3	Att planera noggrant från början.	PL

* 1=lägst -----> 5=högt

6.13 Framgångsfaktorer

Det finns alltid några viktiga faktorer i projektprocessen som har betydande roll för att öka chansen att projektet blir en succé. Det är viktigt att identifiera och ta hänsyn till dessa faktorer från början av projektet.

1. Medlemmarnas intresse

Medlemmarnas intresse och engagemang har stor vikt för projektets framgång. Det är alltså viktigt att medlemmarna är förbereda på att ta emot projektets budskap. Informationsmötet som sker i början av projektet spelar stor roll för hur projektet kommer att uppfattas av medlemmarna, intressant eller tråkigt. Alla informationskanaler bland annat möten, Radio Parastoo, föreningens webbsida och - Facebooksida spelar roll för hur projektet presenteras till och uppfattas av medlemmarna. Jag menar att vad som uppfattas och tolkas av projektet skall värderas lika hög som det praktiska faktumet.

Därtill skall seminarierna presenteras som ett kunskapserbjudande, vilket ger miljökunskap som är viktigt för naturen men även för deras barn - och barnbarns hälsa.

2. Projektledarens utbildning och - kultur

Förutom kompetens och kunskap inom projektledning har det betydande roll att projektledaren är en person som är miljömedveten och har kunskap om miljö och hållbarhet som projektet handlar om. För framgång av projektet är det också viktigt att projektledaren är en iranier som har gemensamt språk och gemensam kultur med föreningens medlemmar.

3. Filmernas innehåll

Filmernas innehåll har avgörande roll för projektets framgång, tycker jag. Vi skall också observera att enbart det skrivna eller talade ordet inte påverkar medlemmarnas attityder utan även vad de upplever och känner spelar mycket roll i det här sammanhanget. Filmernas innehåll skall alltså vara på så sätt att medlemmarnas känslor också blir berörda.

6.14 Plan för uppföljning

Uppföljning av projektet kommer att ske kontinuerlig av projektledaren genom samtal i projektgruppen för att säkerställa att projektet följer sitt syfte. De två projektdeltagarna är närvarande vid sammanträden och kontinuerligt bidrar med relevant input till

projektprocessen. Projektledaren kommer att fortlöpande rapportera projektstatus till projektbeställaren. Projektledaren gör också en fortlöpande utvärdering i projektet särskild i slutet av varje del av projektet. Att identifiera status och risker är viktigt för att nå målsättningen i rätt tid. Förutom att projektledaren informerar projektbeställaren efter varje milstolpe kommer projektbeställaren också att rådfrågas och vara närvarande vid de tillfällena som anges i milstolpeplanen. Uppföljningen är förstås behovsbaserad. Det kommer att ske tätare kommunikation utöver milstolpeplanen vid speciella behov.

6.15 Kommunikationsplan

Projektledaren har ansvar för kommunikation med samtliga interna och externa parter som berörs av projektet och har stor roll för att hålla intressenter engagerade. Projektledaren håller alltså samtliga uppdaterade. Kommunikationen mellan projektledaren och projektmedlemmarna är grundläggande för projektets framgång och brist på kommunikation mellan dem verkar vara ett stort hinder för framgångsrikt genomförande av projektet.

Kommunikationen mellan de två projektmedlemmarna påverkar förstås deras engagemang i arbetet och därmed projektets resultat. Kommunikationen hjälper projektdeltagarna hålla sig engagerade och fokuserade.

Kommunikationen med projektbeställaren sker också regelbundet. Projektledaren rapporterar fortlöpande till projektbeställaren. Projektbeställaren är närvarande vid samtliga möten, seminarier och sammanträden. Ansvar för kommunikation med föreningens medlemmar tar projektgruppen. Projektgruppen och projektbeställaren har också kontakt och kommunikation med varandra men även med medlemmarna genom både samtal, föreningens hemsida och Facebooksida, och Radio Parastoo. Dessutom kommer projektets viktigaste intressenter, nämligen medlemmarna informeras om exempelvis vad som händer i olika delar av projektet. De kommer också ha möjlighet att bli hörda och nå ut med sina åsikter och förslag till projektledaren genom tal och de nämnda kanalerna som jag har angett ovan.

6.16 Finansiering, budget och resursbehov

Möjligheter att få tag i extern finansiering av projektet bedöms vara goda, med tanke på projektets syfte och målgrupp. En tänkbar finansiär är ”Malmö stads miljöanslag” som har syfte att ge stöd åt åtgärder och insatser som bidrar till en hållbar utveckling och leder till en bättre miljö i Malmö. Malmö stads miljöanslag ger stöd åt icke vinstdrivande och ideella föreningar och organisationer. Medel kan beviljas med som högst motsvarande 90 % av

projektkostnaden, dvs. max 300 000 kr (Malmö stads miljöanslag). Eftersom projekten som beviljas medel av Malmö stads miljöanslag bör syfta till att förbättra miljön eller förhindrar en försämring av miljön tycker jag att Persisk miljöinformativt projekt kan uppfylla kravet för att få ekonomiskt medel. Vidare är den 1 oktober 2013 sista ansökningsdag för bidrag till miljöåtgärder 2014.

Projektfinansieringen måste vara säkerställd före projektstart.

Arbetskostnader: De monetära kostnaderna för projektet beräknas omfatta kostnader för projektledaren, miljöutbildning och översättning av filmer.

Projektledaren	Halvtid 7 månader . 30000/månad 105000 SEK inkl. moms.
Miljöinformatör	170 SEK/h exkl. moms.
Text översättning (textfil)	1100 SEK/h exkl. moms. Eller kostar runt 2kr/ ord exkl. moms.
Filmöversättning Att titta och lyssna på den, skriva ner manus och sedan översätta den	2200 SEK/h exkl. moms.
Tjänster som hjälp för grafik och dubbning	2000 SEK/gång exkl. moms
Grundläggande miljöutbildning	1900 kr/person exkl. moms 2personer 3800 kr.
Fördjupad miljöutbildning	2500 kr/person exkl. moms. 2personer 5000 kr.
Material såsom kontorsmaterial, stolar, TV, dator och teknisk-utrustning, informations material, resa, livemusik, fika och lätt persisk mat	2000 SEK/möte eller seminarium (totalt: 2000 * 11= 22000 SEK)
Lokal behövs för att genomföra möten, seminarier och filmvisningar är en stor, trevlig och ostörd plats att samlas i .	ISF:s lokal. Det kostar inget(fri)

6.17 Uppskattning av timmar

Nedan presenteras en ungefärlig uppskattning på timmar som projektledaren och projektdeltagarna kan tänkas avlägga för genomförande av projektet. I uppskattningen ingår inte de timmar som krävs för ansökan om medel för att utföra projektet och även ingår inte arbetsuppgifterna såsom regelbundna gruppmöten, samtal och utvärderingar samt rapporteringar till projektbeställaren.

Projektledaren (ca.180 timmar)

Två miljöinformatörer (ca.118 timmar), 59 h/ person

Projektledare= PL

Projektbeställare= PB

Miljöinformatör/er= MI

Milstolpe	Aktivitet	PL	MI
Intressentanalys	PL: Förberedelse, kontakter & kommunikation med viktiga intressenter.	18 h	-
Informations-spridning	PL: Planering och förberedande arbete för spridning av miljöinformation PL: Sprider information genom Radio Parastoo, föreningens hemsida och - Facebooksida.	14 h	-
Informationsmöte	PL: Förberedande arbete inför mötet. PL: Sammanfattning, återkoppling samt kartläggning av framtida miljöinformatörer.	12 h	-
Val av två medlemmar	PL: Planering, omröstning och val av två medlemmar för att genomföra uppdraget enligt planeringen.	12 h	-
Projektgrupp skapad	PL: Planering, förberedande arbete, skrivelse, kontakt och kommunikation samt fördelning av ansvar.	8 h	4 h
Styrdokument är fastställt	PL: Förberedande arbete och skrivelse samt stämmer av styrdokumentet. Det kommer att beslutas om kommunikationsplan, projektplan och budget av PL & PB. MI: Deltar	10 h	4 h
Miljöutbildning	PL: Förberedelse, kontakt och kontrakt med en miljöutbildnings organisation. MI: Går på både grundläggande och fördjupad miljömiljöutbildning.	6 h	20 h
Miljökunskap	PL: Planering och hjälp för MI MI: Lär sig miljökunskap genom Miljöutbildarnas hemsida.	10 h	30 h
Val av filmer & bilder	PL: Planering, förberedelse, kommunikation, hitta och välj filmer. MI: Är med val av filmer och bilder	15 h	6 h
Filmen är skickad till översättning	PL: Förberedelse, kontakt, kommunikation och kontrakt med en översättningsfirma.	6 h	-
Översättning av texter på bilder	PL: Förberedelse och planering. PL: Översätter texter på bilderna	10 h	-
Dubbning av film	PL: Kollar filmöversättningen innan börjar dubbning PL: Dubbar filmen MI: Deltar	10 h	4 h
Anskaffning av	PL: Planerar och meddelar PB om materiella behov.	4 h	6 h

materiella behov	MI: hjälper PB		
Utbildning i form av seminarier	PL: Planering, utskick och återkoppling MI: Förberedelse inför - & håller seminarierna.	18h	40 h
Sista möte med medlemmarna	PL: Planering och förberedande arbete inför sista mötet för utvärdering genom intervjuer och enkäter samt observationer. MI: Deltar	12 h	4 h
Projektet avslutas	PL: Slutligutvärdering och överlämning	15 h	-
Totalt		180 h	118 h

6.18 Utvärdering och överlämning

Projektledaren genomför en slutlig utvärdering av projektets resultat, där det bedöms om projektets mål uppfyllts eller ej och analyseras hur arbetet har fungerat samt vad gjorde att projektet gick bra respektive inte gick bra. De erfarenheter, lärodomar och resultat som dras av projektet kan vara intressanta för flera andra aktörer som arbetar med liknade frågor.

Projektledaren kommer i slutet av juli 2014 överlämna dokumentation och utvärdering av projektet samt metodbeskrivning till Yassami, projektbeställaren. Hur ISF tar emot utvärderings resultat, lärodomar och förslag vid projektets överlämnande spelar stor betydelse för beslut om projektet skall förvekligas eller ej men även för att projektet skall bli framgångsrikt. Om ISF tar beslut att projektet skall bedrivas så skall en projektledare rekryteras för projektets genomförande av projektbeställaren.

6.19 Metoder för att visa att projektet är hållbart

Projektet väntas bidra till miljöaspekter i hållbar stadsutveckling. I slutet av projektet görs en hållbarhetsanalys för att fånga upp om syftet med projektet uppfylls, bland annat väcka engagemang och intresse för miljöfrågor bland ISF:s medlemmar och deltagare för att de i sin tur inspireras till sortering av avfall, användning av cykel och/eller kollektivtrafik och minskad el- och vattenförbrukning. Hållbarhetsanalysen utförs genom att besvara ett antal frågor, till exempel vilka förändringar har skett i föreningen beteendemässigt? Har föreningens elförbrukning minskat? Har medlemmarnas kunskap om miljö ökat? Hur många av medlemmar har börjat använda cykel/och buss till/från föreningen? Osv. För att hitta svar på frågorna tas hjälp av intervjuer och enkäter samt observationer av handlingar i föreningen

exempelvis medlemmarnas cyklar i cykelparkering nära föreningen, sopsortering i köket samt föreningens elräkning kan visa om projektet har lyckats med att påverka deras beteende för hållbar stadsutveckling. Men det är svårt att se om föreningens vattenförbrukning har minskat eftersom vattenavgift ingår i hyran. Antalet medlemmar som började använda cykel eller buss till/från föreningen kan också betraktas som indikatorer vilka visar om projektet har nått målen. Genom enkäter och intervjuer kan man också se om medlemmars och deltagares kunskap om hur avfall, användning av privatbil samt el- och vattenförbrukning påverkar miljö och människans hälsa, har ökat. Dessutom kan man fråga dem om deras elräkning har förändrats. Men jag tycker inte att effekterna är fullt utvecklade när projektet avslutas så det blir aktuellt att avsättas en fortsatt uppföljning.

Del D

Diskussion & slutsats

7. Diskussion och slutsats

Syftet med uppsatsen har alltså varit att upptäcka och utveckla strategier så att ISF på ett effektivt sätt kan öka kunskap och väcka engagemang och intresse för miljöfrågor bland sina medlemmar för att de i sin tur skall inspireras till *sortering av avfall, användning av cykel och/eller kollektivtrafik och minskad el- och vattenförbrukning*.

Modellerna i teoridelen belyser vikten av kombinera information, kunskap, motivation, handlingsberedskap och möjlighet samt handlingsalternativ, om man vill åstadkomma ändringar av människors beteende. Dessutom visar forskningen att det också finns ett antal andra faktorer som bör beaktas om man vill åstadkomma beteendeförändring hos människor. De involverade faktorerna är bland annat normer, kulturella värderingar, vanor, känslor, upplevelser och livsstil.

Nulägesbeskrivningen visar också att det inte finns stor skillnad mellan att informera svenskar och invandrare om miljöfrågor.

Nulägesbeskrivningen presenterar förslag på metoder för att påverka beteende hos invandrare. Dessa metoder är bland annat radiosändning på eget språk, bild med text på enkel svenska, översättning av miljöinformation till andra språk och kombination av studiecirkel, studiebesök, filmproducering på enkel svenska och personligkontakt via ambassadör samt barns roll och förebilders roll.

Av de genomförda intervjuerna med medlemmarna i föreningen framgår några kulturella skillnader mellan iranier och svenskar när det gäller användning av belysning och privat bil samt krav på respekt vid lärande inför andra personer.

Intervjuer visar också att ett stort antal av medlemmarna har hög konsumtionsnivå av el och vatten och har stor användning av privat bil samt har bristande kunskap om källsortering av avfall men även bristande kunskap om konsekvenser av sina handlingar. Så kan jag dra slutsatsen att det naturligtvis behövs miljöinformation för att nå förändringar i medlemmarnas ohållbara attityder och beteenden.

Jag tycker att en bra strategi för att öka kunskap och väcka intresse bland medlemmarna så att de ändrar de ohållbara beteendena är en kombination av olika metoder. En bra strategi i det här fallet kan vara en kombination av olika metoder, bland annat genom översättning och dubbning av miljöfilmer till persiska, genom användning av tydliga och förklarande bilder med persisk text och miljöcoach eller miljöinformatör samt genom utbildningsprogram eller studiecirklar.

Hur kan miljöinformation utformas för att öka kunskap och väcka engagemang och intresse för miljö bland ISF:s medlemmar så att ett effektivt miljöinformationsprojekt kan ta sig uttryck i ISF, utifrån teorigenomgången, nulägesbeskrivningen och de genomförda intervjuerna?

Utifrån teoretiska resonemang, nulägesanalys, intervjuer, vad målgruppen föredrar och hur deras situation ser ut samt vilka möjligheter som finns och kan presenterats ett förslag på projekt. Projektförslaget har varit uppbyggt av fyra delar, nämligen filmöversättning, översättning av texter på bilder, utbilda miljöinformatör och utbildning i form av seminarier och allt detta för att uppfyllas projektets mål:

- Några relaterade filmklipp (sammanlagt ca. 60 minuter) skall översättas till persiska
- Texter på ett antal relevanta och förklarande bilder skall översättas till persiska
- 2 medlemmar skall utbilda sig miljöutbildning och bli miljöinformatörer
- 10 seminarier ska genomföras för ISF:s medlemmar. 5 seminarier för unga och medelålders och 5 seminarier för pensionärer.

Översatta bilder och figurer tillsammans med dubbade filmer kan påverka medlemmarnas känslor och upplevelse som kan leda till beteendeförändring. Informationsmaterialet kan alltså ge en upplevelse som belyser hur mycket individens handlande faktiskt betyder för miljön (Lindén, 1994).

Informatörer skall vara förebilder för medlemmarna som i sin tur måste ha förtroende för informatörerna. Miljöinformation bör utformas på så sätt att passa målgruppen så mycket som möjligt. Det har bland annat stor roll att miljöinformationen utformas med hänsyn till medlemmarnas bakomliggande värderingar, natursyn och kulturella samt religiösa betingelser (Lindén, 1994; Nitsch, 1998; Johansson, 2012; Björnson, 2012; Sarvik, 2012). Det är därför viktigt att börja miljöinformationen med utgångspunkt från den islamiska religionen och koranverser, särskilt för pensionärerna. Vidare bör kulturella skillnader beaktas. Detta gäller exempelvis pensionärernas krav på respekt vid lärande inför andra personer.

Vi vet att de flesta intervjuade medelålders och nyanlända medlemmarna tycker att de inte har tillräcklig miljökunskap som krävs i dagens samhälle men att de gärna vill engagera sig i miljöfrågor. Däremot tycker de flesta pensionärerna att de redan har tillräcklig miljökunskap och anser att de inte behöver mer information. *Lindéns attitydteori* kan förklara intervjuades inställning till de tre komponenterna kunskap, känsla och handlingsberedskap. Jag tycker att de intervjuade medelålders och nyanlända medlemmarna befinner sig i ett dissonant tillstånd, vilket kan ha varje tillskott av kunskap en potentiell kraft att motivera dem till handling (A; 3.1.9). Däremot tycker jag att de flesta intervjuade pensionärerna befinner sig i ett konsonant tillstånd och därför undviker kunskap eller känslor som skulle förorsaka dissonans (Lindén, 1994; Festinger, 1957). Därför vill jag hävda att upplägg och innehåll av utbildningen bör variera mellan nyanlända/ medelålders och pensionärer.

Miljöinformationen bör utformas så att vikten av både miljö och farligheten av deras beteenden som leder till negativa konsekvenser för människors hälsa och miljö blir tydliga och förstådda av medlemmarna. Trots att människor lättare engageras av ett skrämmande budskap som leder till oro och ångest skall miljöinformatörer vara försiktiga med skrämmande budskap eftersom deras påverkan varierar mellan individer. Ibland kan det hända att mottagare blir passiva, d.v.s. *inlärld hjälplöshet*. Tillståndet skall undvikas att uppkomma till följd av informationsinnehåll som endast trycker på att informera om miljöproblem utan handlingsalternativ (Lindén, 1994). Det bör därför läggas fokus på handlingsalternativ för att undvika att ett tillstånd av inlärld hjälplöshet uppstår. Den översatta miljöinformationen bör alltså erbjuda olika förslag på åtgärder som förebygger negativa miljöeffekter. De förslagna åtgärderna skall också uppfattas lätta att vidta (Borgstede, 2002; Lindén, 1994). Miljöinformationen bör dessutom visa att miljöåtgärder är effektiva och kan minska vår klimatpåverkan. Vidare kan kunskapen exempelvis belysa att cykling prioriteras högt och är norm här i Sverige och att cykla inte signalerar att cyklisten har en låg status i samhället utan tvärtom det är ett tecken på att cyklisten har ett miljöanpassat beteende och tar hänsyn till miljö, dagens och kommande generationer.

Vidare skall utbildningen visa hur våra vardagliga handlingar påverkar hälsa hos våra barn och barnbarn eller efterkommande generationer. Dessutom är det nödvändigt att medlemmarna får kunskaper om exempelvis kretslopp och energiflöde (WWF, 2007 lärande och delaktighet). Jag tycker att miljöinformationen bör visa kretsloppet för att senare förklara hur exempelvis slängda batterier eller olika sorter av avfall avbryter kretsloppet och påverkar

dagens och kommande generationers hälsa och levnadsmöjligheter. Så här skulle miljöinformationen kunna väcka känslor och tankar kring hur vårt handlande påverkar både miljön och hälsan.

Några reflektioner

När jag utgår från Eagly och Chaikens modell (A; 3.1.11) kan jag knappt föreställa mig hur medlemmarnas attitydprocess ser ut eftersom de nästan inte har någon kunskap om attityderna som diskuterats ovan. Hur kognitiv process kan se ut när de saknar kunskap om sina attityder. Hur affektiv process kan se ut när de inte har någon information och kunskap om konsekvenser av sina attityder, osv. Allt detta tycker jag understryker vikten av information och kunskap om miljö för att få en ”positiv” beteendemässig respons. Detta bekräftas också genom studier som visar att det finns ett samband mellan kunskap och känslor inför miljöproblem och känslan kan öka sannolikheten att individer verkligen gör något åt miljö (Stevens & Morris, 2001).

Vidare tycker jag att i Lindéns attitydteori inte tagit någon hänsyn till målgruppens kulturella bakgrund, natursyn eller ålder. Detta kan leda till att ömsättningen av teorin i praktiken blir svår, anser jag. Vi vet att teorin bygger på tre viktiga komponenter, bland annat känsla och kunskap samt handlingsberedskap. Jag tycker alltså att relationen mellan de tre komponenterna kan värderas utifrån människans kultur, natursyn och ålder. Då kan jag tänka mig att Lindéns attitydteori kommer att bli mer omsättbar i praktiken eller utvecklas vidare.

Lindén (1994) anser att individens handlingsberedskap inför miljö stödjäs av två informationskanaler. Den första kanalen har direkt förbindelse med kunskap och känslor inför miljö men den andra kanalen är direktkopplad till samhällets värderingar och normer. Jag ser projektet som den första kanalen som stödjer medlemmarnas handlingsberedskap genom att öka deras kunskap, intresse och känslor inför miljö.

Utifrån Lindéns påstående om övertalning och övertalningsprocesser (A; 3.1.10) kan jag inte betrakta Miljöinformativt projektet som en övertalningsprocess eftersom projektet inte slutar med att de ändrade beteendena stabiliseras. Jag menar att projektet inte haft något syfte med stabilisering av de hållbara beteendena hos medlemmarna.

Slutligen tycker jag att projektet kan bli ett exempel för andra invandrarföreningar i Malmö när det gäller att nå ut med miljöinformation till icke svensktalande invandrare. De andra invandrarföreningarna kan alltså bli inspirerade och stimulerade av att göra ett liknade projekt

i syfte till hållbar stadsutveckling. Däremellan kan även finnas invandrarföreningar som kanske inte i första hand tänker på miljön utan bara tänker på att konkurrera med varandra. Oavsett vilket syfte som finns bakom sådana miljösatningar kan detta leda till att allt fler invandrare tillsammans med svenskar deltar i processen mot en hållbar stadsutveckling.

Referenser

Litteratur

Agenda 21 (1993) Stockholm: Miljö- och naturresursdepartementet

Andrén, S. (2009) *Malmö möter framtiden*. Malmö Stad

Andrén, s. & Arderup, M. (2004) Humanekologiska perspektiv på hållbar produktion och konsumtion: Helhetssyn på integrerad produktpolicy (IPP). Stockholm: Naturvårdsverket. Rapport 5354. ISBN 91-620-5354-X. (s.182)

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behaviour. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, s 50 & 179–211.

Angelöw, B., Jonsson, T., (1994) *Individ och miljö*. Lund: Studentlitteratur

Biel, A. 1996. ”Väljer människor att agera miljövänligt?” Ur *Livsstil och miljö – Fråga, forska, förändra*. Antologi utgiven av Naturvårdsverket .

Bohner, G. & Wänke, M. (2002) *Attitudes and Attitude Change*, New York, Psychology. Press, Taylor and Francis.

Beckman, Svante, (1992) ”Tröghet, livsstil och miljö”, i *Livsstil och miljö: På väg mot ett miljövänligt beteende?*, red. Lars J. Lundgren (Stockholm, 1992).

Borgstede, C von (2002) ”Miljöengagemang och miljöhandlingar i psykologisk belysning” ur *Att handla rätt från början – En kunskapsöversikt om hur konsumtions - och produktionsmönster kan bli mer miljövänliga*. Rapport 5226. Naturvårdsverket. 2002.

Cox Robert, (2010) *Environmental Communication and the Public Sphere*. USA: Sage Publications Inc.

Eagly, A. H., & Chaiken, S.(1993) *The psychology of attitudes*. Forth Worth, TX: Harcourt Brace & Company.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Wängnerud, L., (2007) *Metodpratikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Uppl. Stockholm: Norstedst Juridik AB.

Festinger, L. (1957). A theory of cognitive dissonance. Stanford, CA: Stanford University Press

Gardner, G.T. & Stern, P.C. (2002). *Environmental problems and human behavior* (2nd ed.). Boston, MA: Pearson Custom Publishing

- Gripsrud, J., (2002) *Mediekultur Mediesamhälle*. Bokförlaget Daidalos.
- Gugnano, G. A., Stern, P.C., & Dietz, T. (1995) *Influences on attitude-behavior relationships: A natural experiment with curbside recycling*. Environment and Behaviors.
- Harland, P., and Staats, H.J. (1997) *Long Term Effects of the Eco Team Program in the Netherlands: The Situation two Years after Participation*. Leiden University, Faculty of Social and Behavioral Sciences, Centre for Energy and Environmental Research.
- Hasslöf, H., (2009) "Tankar om hållbar utveckling och lärande". Umeå Universitet, Lärarutbildning, Pedagogisk institution. Värdegrund och hållbar utveckling
- Hopper, J. R., & Nielsen, J. M. (1991). Recycling as altruistic behavior: Normative and behavioral strategies to explain participation in a community recycling program
- Jagers, S., Martinsson, J. & Nilsson, A. (2009) *Kan vi påverka folks miljöattityder genom information? En analys av radiosatsningen "klimatfebetr"*, Stockholm, Regeringskansliet Finansdepartementet.
- Jakobsen, L., Karlsson, J Ch. (1993): *Arbete och kärlek. En utveckling av livsformsanalys*. Lund: Arkiv.
- Kaiser, F. G., & Shimoda, T. A. (1999). *Responsibility as a predictor* *Journal of Environmental Psychology*.
- Katz, B., Altman, A., & Wagner, J. (2007). *An Agenda for the Urban Age in The Endless City*. Phaidon Press Ltd , pp. 474-481.
- Kvale, Steinar (2007). *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur.
- Lesley, U., (2004). *Integrerad kommunikation – i praktiken*. Kristianstad: Liber
- Lindvall, J. & Myrman, A-C. (2001). *Vardagens arkitektur*, Bäckströms förlag, Stockholm. S.160 -161
- Lindén, A-L. (1994) *Människa och miljö*. Om attityder, värderingar, livsstil och livs- form. Stockholm: Carlssons
- Lindén, Anna-Lisa. (2001). *Miljömedvetna medborgare och grön politik*. Stockholm: Formas.
- Lindén, Anna-Lisa. (1994). *Människa och Miljö – Om attityder, värderingar, livsstil och livsform*. Carlsson Bokförlag: Stockholm.
- Malmö stad (2009) *Miljöprogram för Malmö stad 2009-2020*. Miljöförvaltningen.
- Merchant, C. (1992). *Radical Ecology: The search for a livable world*. New York: Routledge.
- Naturvårdsverket (2004) *Humanekologiska perspektiv på hållbart perspektiv och konsumtion*. Rapport 5354. Naturvårdsverket. Lunduniversitet.

- Nilsson, B., & Waldemarson, A., (2005) *Kommunikation för ledare*. Lund: Studentlitteratur
- Nitsch, U. (1998) *Konsten att informera om miljön*, SLU-service/repro, Uppsala.s. 30-33
- Nitsch, U. (1996) *Att veta och att göra - Informationsstrategier för en bättre miljö*, Naturvårdsverket förlag, Lund. S. 96-97
- Ouis, P. (2006) "Är blågul islam grön?" I J. Ella (red.) *Mångnatur: Friluftsliv och natursyn i det mångkulturella samhället*. Botkyrka. S. 40-45
- Palm, L.(1994) *Övertalningsstrategier: Att välja budskap efter utgångsläge*. Studentlitteratur Lund.
- Prentice, D. A., & Miller, D. T. (1993). Pluralistic ignorance and alcohol use in campus: Some consequences of misperceiving the social norm. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64, 243-256
- Sanderson, C. A., Darley, J. M., & Messinger, C. S. (2002) "I'm not as thin as you thin I am": The development and consequences of feeling discrepant from the thinness norm. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28, 172-183.
- Schultz, P. W., & Oskamp, S. (1996). *Effort as a moderator of the attitudebehavior relationship: General environmental concern and recycling*. *Social Psychology Quarterly*.
- Sjödén, P-O. 1994. "Miljömedvetande – en konsekvens av miljövänliga beteenden"? I J. Lundgren (Red.) *Livsstil och miljö – Handlingsutrymme för förändring?* Antologi utgiven av Naturvårdsverket
- Simmons, D., & Widmar, R.(1990). *Motivations and barriers to recycling: Toward a strategy for public education*. *Journal of Environmental Education*.
- Thogersen, J. (1996). *Recycling and morality: A critical review of the literature*. *Environment and Behavior*.
- Ullstad, E. (2008) *Hållbar stadsutveckling. En politisk handbok från Sveriges Arkitekter*. Stockholm: Sveriges Arkitekter.
- Ullstad, E. (2008) *Hållbar stadsutveckling*, Sveriges Arkitekter, Stockholm.
- Vägverket rapport (1999:0360) *Cykla till jobbet*, Hammarby. Delrapport: 15 maj - 15 oktober 1998.
- Världskommissionen för miljö och utveckling, Högerhäll, B. (red.) (1988) *Vår gemensamma framtid. Rapport från Världskommissionen för miljö och utveckling under ordförandeskap av statsminister Gro Harlem Brundtland*. Stockholm: Prisma/Tiden (Original: *Our common future*, 1987)
- Wicker, A.W. (1969) "Attitudes versus actions: The relationship of verbal and overt behavioral responses to attitude objects.", *Social Issues*, 25, s. 41-78.

Wandén,S, (1992). *Etik och miljö. De svåra vägvalen i nybelysning*. Stockholm: Norstedts Juridik.

Elektroniska källor

Göteborgs Stad Miljöförvaltningen (2009) Miljömål i bild – erfarenheter och metod. R 2009:10. ISSN 1401-243X. (Hämtad 15, 2012)

[http://www5.goteborg.se/prod/Miljo/Miljohandboken/dalis2.nsf/vyFilArkiv/N800_R_2009_10.pdf/\\$file/N800_R_2009_10.pdf](http://www5.goteborg.se/prod/Miljo/Miljohandboken/dalis2.nsf/vyFilArkiv/N800_R_2009_10.pdf/$file/N800_R_2009_10.pdf)

Justitiedepartementet (2005) Upphovsrätt: Information om rättsreglerna. Regeringskansliet.(Hämtad 15 februari, 2013)

<http://www.regeringen.se/content/1/c4/26/85/146cffc2.pdf>

Löndahl, C., (2002) Om sopsortering på spanska. *Skånska dagbladet*. (Hämtad 27 mars, 2012)

<http://www.malmo.se/download/18.76105f1c125780a6228800016393/Gr%C3%B6n+Stad+nr1+2003.pdf#search=%27milj%C3%B6information+till+invandrare%27>

Malmö stad (2013) Malmö stads miljöanslag. (Hämtad 20 februari, 2013)

<http://www.malmo.se/Medborgare/Miljo--hallbarhet/Miljoarbetet-i-Malmo-stad/Miljoanslaget.html>

Malmö stad (2009) Miljöprogram för Malmö stad 2009-2020. (Hämtad 21 april, 2012)

<http://www.malmo.se/download/18.76105f1c125780a6228800031254/Milj%C3%B6program+f%C3%B6r+Malm%C3%B6+stad+2009-2020.pdf>

Skolverket (2010) Lärande för hållbar utveckling. (Hämtad 20 februari, 2013)

<http://www.skola.umea.se/ersangsskolan/elev/skollankar/hallbarutveckling.4.1c82affc124ecb0bbe580003393.html>

SOU 2004:104. *Att lära för hållbar utveckling*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer. (Hämtad 16 mars, 2013) <http://www.regeringen.se/content/1/c6/03/41/44/0fe2bc94.pdf>

UNEP (2010:9) Task Force on Sustainable Lifestyles. (Hämtat 05 april, 2012)

<http://www.uneptie.org/scp/marrakech/taskforces/pdf/SLT%20Report.pdf> WWF (2007).

WWF (2007) *Lärande på hållbar väg*. Solna: Världsnaturfonden. (Hämtad 10 april, 2012)

<http://www.wwf.se/naturvaktarna/source.php/1139007/Larande%20pa%20hallbar%20vag.pdf>

WWF (2013) *Lärande och delaktighet*. Världsnaturfonden WWF. (Hämtad 12 april, 2012)

<http://www.wwf.se/vrt-arbete/hllbara-stder/lrande-och-delaktighet/1515191-hllbara-stder-5-lrande-och-delaktighet>.

Muntliga källor

Tahmures Yassami, Iransk Svensk Föreningens chef (2 april, 2012)

15 medlemmar i ISF bland annat:

5 pensionärer och 5 medelålders (9 maj, 2012)

5 unga/nyanlända (den 16 maj 2012)

E- postkorrespondens

Björnson, M. (2012) Processledare för hållbar stadsomvandling på Malmö Stads miljöförvaltning (20 mars, 2012)

Bendsjö - Wiström, H. (2013) Kommunikatör på Göteborgs miljöförvaltning (9 maj, 2013)

Berger, D. (2013) Upphandlare på VA SYD (23 april, 2013)

Carlsson, G. (2013) Kommunikationschef på Sysav (17 april, 2013)

Christensson, S. (2013) Kommunikatör på Sysav (15 april, 2013)

Häll, L. (2012) Kommunikatör på VA SYD i Malmö (7 & 9 maj, 2012)

Engdahl, T. (2012) Producent på Yellow Fish Production (4 juli, 2012)

Eriksson, L. (2012) Projektledare för hållbar stadsomvandling Malmö på miljöförvaltningen (17 augusti, 2012)

Johansson, B. (2012) Projektledare på Miljöförvaltningen, avdelningen för konsumtion och livsstil (20 mars, 2012)

Sarvik, M. (2012) kommunikator på Miljöförvaltningen (13 april, 2012).

Lan, M.(2012) Projektledare på Språkbolaget AB (4 juli, 2012)

Nivré, A. (2012) Presschef på Naturvårdsverket (2 juni, 2012)

Sabri, H. (2012) Översättare på AGASPO (9 juli, 2012)

Skog, D. (2012) Kommunikatör på miljöförvaltningen (17 & 23 augusti, 2012)

Wersäll, L.(2012) Författare till materialet på Miljöutbildarna(9 maj, 2012)

